

cerna

revista galega de ecoloxía e medio ambiente

Primavera 2005 • Número 44 • 3 €

celulosa • fondos mariños • as fragas ferrolás • compostaxe caseira
certificación forestal • aforro enerxético • Lorenzo Varela

RÍOS: non máis encoros

A photograph of a person in a forest, seen from the back. They are wearing a dark blue jacket and holding a light-colored, wide-brimmed hat. The forest floor is covered in fallen yellow leaves, and the trees are mostly bare, with some green ferns visible on a mossy tree trunk. The text is overlaid on the upper left portion of the image.

É túa. Traballa para ti.

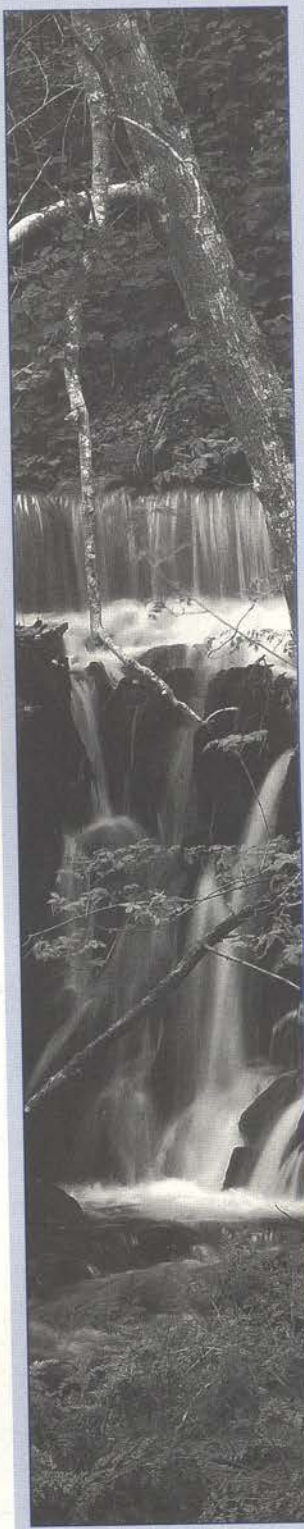
PORQUE CADA PAISAXE DA
CORUÑA É UNHA HISTORIA.
PORQUE CADA VEZ QUE TI A VES
É DIFERENTE. TRABALLAMOS
PARA QUE CANDO A MIRES,
SEMPRE A VEXAS FERMOZA.
É TÚA, TRABALLA PARA TI.

DEPUTACION
DA
CORUÑA

www.dicoruna.es

ACTUALIDADE	4
PRESTIGE	
PERISTE O FUEL E A OCULTACIÓN	12
Martíño Nercellas	
CELULOSA	
ENCE FORA DA RÍA	14
MEDIO AMBIENTE LITORAL	16
PESCA	
CONFLITOS PESQUEIROS E FONDOS MARIÑOS	18
Sabastián Losada	
BIODIVERSIDADE	
AS FRAGAS RESIDUAIS FERROLÁS	21
Anton Fortuna	
RESIDUOS	
COMPOSTAXE CASEIRA	24
Ramsés Pérez	
MONTES	
CERTIFICACIÓN FORESTAL FSC	26
Xosé Veiras	
RÍOS	
CONCESIONES FRANQUISTAS NO ULLA	28
Daniel Lopez Vispo	
CAMPAÑA ILP	31
Xan Carlos Fernández	
NOVA ACTITUDE POLÍTICA ANTE OS RÍOS	32
Fernando Cobo	
OS RÍOS: RESPONSABILIDADE DE TOD@S NÓS	33
Burla Negra	
OS VERDUGOS DO RÍO VERDUGO	34
Fernando Malvar	
ECOLOXÍA NO COTIÁN	
AFORRO ENERXÉTICO NO DÍA A DÍA	36
Ramsés Pérez	
LENDAS	38
Anxo Moure	
A NATUREZA NA LITERATURA	
LORENZO VARELA	40
Emilio Xosé Insua	
COMUNICACIÓN	
RADIO CERNA	44

UN PROGRAMA PARA A TERRA

XA VAI

Diante do proceso electoral que vive Galiza, as organizacións ecoloxistas galegas ADEGA, CEMMA e FEG demandaron conxuntamente das forzas políticas unha aposta polo desenvolvemento sustentábel. Un dos eixos desta proposta ecoloxista é a elaboración dunha auténtica Estratexia Galega de Desenvolvemento Sustentábel con ampla participación social, a modo de Axenda 21 Galega que garanta a integración real de criterios ambientais en todas as políticas autonómicas e procure a ecoloxización da nosa economía. O segundo eixo determinante é o ordenamento racional do territorio, creando unha completa rede de espazos naturais protexidos unidos por corredores ecolóxicos, abordando a xestión integrada do litoral, a limitación do crecemento urbano e a adecuación dos usos agroforestais á vocación dos solos. O terceiro pilar da proposta ecoloxista radica na mellora do acceso á información ambiental, o impulso da educación ambiental e o fomento da participación da sociedade civil nos asuntos ambientais.

O documento contén un total de 70 propostas relativas a diferentes políticas sectoriais, sen esquecer a reforma do Estatuto de Autonomía. Ten a súa razón de ser na esperanza dunha alternativa política no goberno galego, pois avalía que as políticas autonómicas non teñen contribuído até hoxe a frear a deterioración ambiental nen a aproximar o noso país ao obxectivo do desenvolvemento sustentábel. Ademais de ser unha aposta decidida por esa nova alternativa, tamén constitúe unha referencia para avaliar desde a perspectiva ecoloxista o rumbo das políticas galegas nos próximos anos.

O ecoloxismo reclama vías de participación para "construír a democracia ambiental" e, xunto con outros movementos sociais, ofrece a súa colaboración para dar "paso a unha sociedade libre e democrática, moderna e tolerante, participativa e solidaria, responsable e disposta a traballar esforzadamente para avanzar na democracia transparente, no autogoberno e no desenvolvemento económico e social de Galiza".

CONSELLO DE REDACCIÓN:

Silvia Amor, Xan Duro, Emilio Ínsua, Miguel Lima, Daniel López Vispo, Xesús Pereiras, Ramsés Pérez, Pepe Salvadores, Alberte Sánchez, Manuel Soto, Lois Toirán e Xosé Veiras.

EDITA: ADEGA (Asociación para a Defensa Ecolóxica de Galiza). Primavera - 2005

Nos artigos asinados, respéitase a normativa lingüística do texto orixinal. CERNA non se fai copartícipe, necesariamente, das ideas, opinións e afirmacións dos autores. Todo o material da revista pode ser reproducido sempre que se cite a fonte, exceptuando as fotografías, para as que sería necesario contar co permiso dos autores. CERNA editase en papel reciclado 100 %, para preservar os bosques e contribuír á reciclaxe do lixo. As capas son de papel libre de cloro.

DIRECCIÓN E COORDENACIÓN
Manuel Soto

DESEÑO, FOTOGRAFÍA E
MAQUETACIÓN
Alberte Sánchez

FOTOGRAFÍA DA CAPA E CONTRACAPA
Xan G. Muras

PUBLICIDADE E ADMINISTRACIÓN
Silvia Amor

IMPRESIÓN
Grafinova, S. A.
D.L.: C-913/1986 • ISSN: 1136-2677

cerna

Tel. e Fax: 981 570 099
Praza Camilo Díaz Vialino 15, 2º A
15704 Santiago de Compostela
Correo electrónico: cerna@odegagaliza.org
Web: www.odegagaliza.org

BREVES

A POLÍTICA ESTATAL AFÁSTASE DA NOVA CULTURA DA AUGA. ADEGA manifestou a súa inqueda por diversas actuacións do Ministerio de Medio Ambiente que supoñen un afastamento da política estatal da nova cultura da auga. Estas decisións tómanse cando semellaba que o novo Goberno central, a diferenza do anterior, asumira en boa medida os principios da nova cultura da auga. ADEGA comparte a preocupación neste senso expresada pola Fundación Nova Cultura da Auga (FNCA), formada por expertos de España e de Portugal.

A FUNDACIÓN NOVA CULTURA DA AUGA (FNCA) CRITICOU "a vía libre que recentemente recibiron os trasvases Júcar-Vinalopó e Texo-A Mancha, así como o recrecemento de Yesa e Breña II, no contexto de vixencia do anexo II do Plan Hidrológico Nacional", feitos que nos afastan outravolta das propostas da nova cultura da auga" e representan unha "inflexión evolutiva". A nova cultura da auga avoga pola boa xestión da auga como recurso e dos ecosistemas e paisaxes vinculados a ela.

PARQUES NATURAIS SEN PLANOS DE USO E XESTIÓN. ADEGA denunciou que o Parque Natural do Complexo Dunar de Corrubedo e Lagoas de Carregal e Vixán, declarado en 1992, aínda carece de Plano de Uso e Xestión. Este Plano debe establecer as directrices de ordenamento de usos e actividades permitidas, fundamentais para garantir a conservación da natureza protexida polo parque. O de Corrubedo non é un caso illado. Dos 6 Parques Naturais do noso país, tan só un, o da Serra do Xurés, ten un Plano de Uso e Xestión aprobado.

NOVO PLANO DE RECICLAXE EN PORTUGAL. Os concellos de Cascais, Mafra, Oeiras e Sintra, próximos a Lisboa, van aplicar un plano de reciclaxe que foi valorado positivamente pola asociación ecoloxista

ADEGA-TRASANCOS

QUE PODO FACER PARA MELLORAR O AMBIENTE?

A crecente conciencia ambiental da sociedade fai que cada vez máis cidadáns demandemos información práctica e sinxela de, por exemplo, como trocar os hábitos cotiás para frenar o consumo enerxético ou xerar menos lixo, casi son as vantaxes dos transportes alternativos ao coche, que é iso da enerxía solar e se realmente é practica, con que leis contamos para combater as agresións a fauna, flora..., que son os espazos naturais e con cantos contamos na Galiza; e xa que somos dunha terra con grande tradición mariñeira e costas espectaculares, a maneira de non cruzarnos de brazos ante as agresións que sofre a costa, punto este especialmente sensíbel para o corazón galego. Alén disto, queremos participar activamente na construción sustentábel das nosas cidades, dos nosos espazos naturais, e que os gobernantes atendan os anxeos que temos dun ambiente mellor.

É por isto que ADEGA-Trasancos organizou as primeiras Xornadas de Concienciación Ambiental, ciclo informativo-práctico co lema "¿que podo facer para mellorar o Ambiente?". Xornadas aínda que mellorábeis, moi enriquecedoras, destacando especialmente a colaboración da SGHN, Surfrider Foundation, Os Picos do Sol, Concello de Ferrol e a recén nada Lapis Verdes, colectivo formado por mestres con inquedanzas ecolóxicas. A participación activa dos asistentes viuse favorecida por uns coloquios moi dinámicos, nos que relatores e asistentes aprendíamos mutuamente, demostrando que a defensa do ambiente non pertence só a unha elite senón que é cousa de todos e todas. Dende aquí agradecemos o interese de relatores e de todas persoas que acudiron a esta cita e ameazamos con repetila para o ano que ven... así que reservádenos un oco nas vosas axendas.

ADEGA-COMPOSTELA

"NAMÓRATE DO MEDIO AMBIENTE"

Un ano mais, co día dos namorados como excusa, ADEGA-Compostela saíu á rúa coa súa campaña "Namórate do Medio Ambiente", ao longo de toda a xornada do 14 de Febreiro púxose unha mesa no centro da cidade. Con esta iniciativa perseguíase, por unha banda, denunciar o carácter consumista que ten o día de San Valentín e, por outra, convidar a cidadanía a traballar polo medio ambiente con ADEGA. Aos novos socios agasallóuselles cunha planta.

Denunciáronse ao SEPRONA as obras que estaban a levarse a cabo na beira do río Sar na cidade compostelana. Esta delegación enviou unha nota de prensa na que se reclamaba ao Concello que, no programa previsto para a restauración da Alameda, teña en conta a saúde das árbores e non só as infraestruturas arquitectónicas, ademais de entender que a restauración da Alameda é contradictoria coa construción dun aparcadoiro en Xoán Carlos I. Enviouse tamén unha nota de prensa rexeitando

as novilladas que se celebraron con motivo da Páscoa no Concello de Padrón, xa que consideramos que son espectáculos crueis e alleos á cultura galega.

A delegación de Compostela implicouse activamente na recollida de sinaturas en apoio á ILP para a protección a conservación e a mellora dos ríos galegos.

Polo demais, continuamos a saír á rúa os últimos Mércores de cada mes coa Masa Crítica, a traballar en educación ambiental e co grupo dos Verdiñ@s, ademais do noso labor de recuperación ambiental do contorno da vella canteira de Arins.

EN VIGOR O PROTOCOLO DE QUIOTO INEFICAZ ESTRATEXIA DA XUNTA FRONTE AO CAMBIO CLIMÁTICO

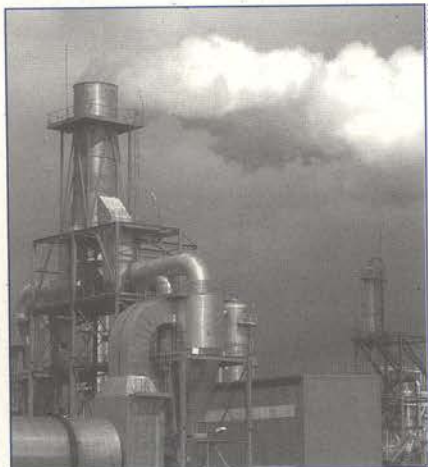
ADEGA considerou un feito histórico para a defensa do medio ambiente no noso país e a nivel internacional a entrada en vigor o pasado 16 de febreiro do Protocolo de Quioto. Malia as súas insuficiencias e "buracos", este Protocolo é un primeiro paso significativo na loita contra o temíbel cambio climático global.

Por outro lado, o Consello da Xunta de Galiza aprobou en marzo unha Estratexia Galega fronte ao Cambio Climático, que seguramente será tan ineficaz como o foi a Estratexia aprobada no seu día polo Goberno Central do Partido Popular, que non evitou que España fose hoxe o estado europeo máis afastado do cumprimento do Protocolo de Quioto.

É unha estratagemas para enganar á opinión pública, facéndolle crer que a Xunta de Galiza está comprometida coa redución das emisións. Non foi consensuada coas organizacións ambientalistas, non impedirá que Galiza sexa un dos países europeos onde máis están a medrar as emisións ou que as nosas emisións por habitante sexan moi superiores ás do conxunto de España e da UE-15.

Se a Xunta estivese realmente comprometida coa aplicación do Protocolo de Quioto non tería defendido perante o Goberno Central máis dereitos gratuitos de emisión de dióxido de carbono (CO₂) para as centrais térmicas de carbón das Pontes e de Meirama (responsábeis dun 40% do total das emisións galegas), non impulsaría unha política de infraestruturas que fomenta o transporte por estrada ou non apostaría pola incineración do lixo fronte á compostaxe.

En xaneiro, o Goberno Central outorgou os dereitos gratuitos de emisión de CO₂ para o período 2005-2007 ás instalacións afectadas pola directiva europea de comercio de emisións. No caso das térmicas de carbón galegas, os dereitos gratuitos de emisión de CO₂ concedidos en 2007 suporían unha redución das emisións, a respecto de 2001, dun 27% no

Cómpre atallar os grandes focos emisores, en particular as centrais térmicas obsoletas que queiman lignito ou carbón.

caso das Pontes e dun 40% no caso de Meirama. Para emitir máis CO₂ do atribuído gratuitamente deberán comprar no mercado dereitos de emisión a outras empresas que vendan parte dos que se lle atribuíron.

A finais do ano pasado, á iniciativa de ADEGA, un grupo de profesores e investigadores das tres Universidades galegas vinculados a áreas relacionadas co medio ambiente asinaron un manifesto pola redución das emisións de CO₂ no noso país. Os asinantes achan "que cómpre diminuír as emisións de gases contaminantes nos grandes focos emisores, en particular nas centrais térmicas obsoletas que queiman lignito ou carbón, polas altas emisións que xeran en comparación co gas natural".

+información: Especial "Galiza e o Protocolo de Quioto" na web www.adega.info

Quercus. O plano ampliará a recolla selectiva, principalmente a través do sistema porta a porta, introducirá un sistema de tarifa do lixo en función dos residuos producidos e non do consumo de auga e tratará os residuos orgánicos por compostaxe anaerobia. Segundo a Quercus, "esperase conseguir uma taxa de reciclagem dos residuos urbanos da ordem dos 55%, valor que poderá aínda crecer, mas que é muito superior à actual média nacional (10%)".

PEAXES SEN CUSTOS

AMBIENTAIS. A Federación Europea para o Transporte e o Ambiente (www.t-e.eu), da que forma parte ADEGA, rexeitou un acordo do Consello de ministros de Transporte da UE do 21 de abril que prohibe aos estados membros incorporaren os custos ambientais e sobre a saúde pública do transporte por estrada nas peaxes. "É unha oportunidade perdida para unha Europa limpa e competitiva". Estimouse que os custos ambientais e sanitarios do transporte de mercadorías por estrada na UE son de 170 billóns de euros.

4.000 TRABALLADORES MORREN CADA ANO POR SUSTANCIAS QUÍMICAS.

Polo menos 4.000 traballadores e traballadoras morren cada ano no Estado español por cancro e doenzas cardiovasculares, e outras de menor repercusión, debido á exposición a sustancias químicas. O Instituto Sindical de Trabajo, Ambiente e Saúde (www.ccoo.es/istas) elaborou un informe no que se pon de manifesto, entre outras cousas, a falta de control da Administración e a pasividade das empresas fronte ao risco químico.

CONTRA O ENCORO DO SABOR.

A Plataforma ecoloxista portuguesa "Sabor Livre" (www.sabor-livre.org) continúa a súa loita contra

cafe-bar

a medusa

praza salvador parga nº 1

a "barragem" do Baixo Sabor (Tras-os-Montes), que destruíría un dos tramos fluviais mellor conservados da Península Ibérica. A Plataforma confía na inviabilización do proxecto polo novo Goberno saído das eleccións de febreiro pasado. ADEGA apoia a Plataforma "Sabor Livre", tendo participando nunha mobilización celebrada en Mogadouro en maio do ano pasado.

ENSEADA DO UMIA-O GROVE.

O Colectivo Ecoloxista do Salnés vén de publicar un exhaustivo e rigoroso informe sobre o estado da costa da Enseada do Umiá-O Grove. O informe permítenos coñecer a evolución deste valioso tramo do noso litoral nos últimos seis anos, pois o CES realizou un primeiro informe en 1999. Aínda que houbo algunhas actuacións ambientalmente positivas, en xeral, a costa segue a ser degradada. + información: cesalnes@eresmas.com

INCENDIOS E CONSELLO

FORESTAL. Co gallo do Día da Árbore, ADEGA salientou tres demandas: a prevención dos lumes forestais, a urxencia da conservación dos bosques autóctonos de maior valor e a promoción da certificación forestal a través do selo FSC. Por outro lado, ADEGA saudou a creación do Consello Forestal. Porén, o seu deseño á medida dos intereses da Xunta fará que sexa, máis que un auténtico órgano de participación social, un instrumento para lexitimar a política forestal autonómica.

RESERVA MARIÑA DE INTERESE PESQUEIRO DE LIRA.

ADEGA e a FEG apoiaron o proxecto de Reserva Mariña de Interese Pesqueiro promovido pola Confraría de Lira (Carnota). A reserva localizárase nunha pequena zona adxacente a Lira moi afectada pola catástrofe do Prestige e frecuentada case en exclusiva por embarcacións desa localidade. Nela restrinxírase a pesca e o marisqueo para favorecer a recuperación dos recursos e mellorar os rendementos a longo prazo. Outras interesantes iniciativas da Confraría de Lira a prol da pesca responsable son a Fundación Lonxanet www.lonxanet.com e o Proxecto Mardelira www.mardelira.net

MOBILIZACIÓN MUNDIAL CONTRA A POBREZA

No último Fórum Social Mundial de Porto Alegre foi presentado o Chamamento Global para Actuar Contra a Pobreza, iniciativa que se desenvolverá ao longo do ano 2005 e que no Estado español se organiza na campaña Pobreza Cero.

No ano 2000 foi asinada a Declaración do Milenio de Nacións Unidas, na que se recollían oito obxectivos de Desenvolvemento do Milenio: Erradicar a pobreza extrema e a fame; Lograr a educación primaria universal; Promover a igualdade de xénero e a autonomía da muller; Reducir a mortandade infantil; Mellorar a saúde materna; Combater a SIDA, o paludismo e outras enfermidades; Garantir a sustentabilidade ambiental; Fomentar unha Asociación Mundial para o Desenvolvemento. Van cinco anos... e nada se avanzou.

Entre outros datos, Pobreza Cero lémbra-nos que o 10% da poboación mundial goza do 70% das riquezas do planeta, que 800 millóns de persoas non teñen acceso a comida suficiente para se alimentar e 1200 millóns de

persoas non teñen acceso a auga potable, que o 75% das persoas pobres do planeta son labreg@s, mentres que os países ricos dedicamos seis euros a subvencións á nosa agricultura por

Os 1100 millóns de persoas que sobreviven con menos de 1 dólar ao día merecen unha resposta

cada euro que damos de axuda... ou que un habitante dun país rico emite 15 veces máis CO2 á atmosfera que un da África subsaariana.

Pobreza Cero convidanos a nos facer ouvir, a presionar aos líderes mundiais para que comencen xa a desenvolver políticas que nos poñan no camiño da erradicación da pobreza, un fenómeno intolerábel e que é posíbel erradicar. ADEGA xa amosou o seu apoio a esta mobilización global, mais tamén nos podemos unir individualmente a esta campaña, e secundar as súas iniciativas.

+información: www.pobrezacero.org

SOMALIA: VERTEDOIRO DE RESÍDUOS NUCLEARES E QUÍMICOS

Desde comezos dos anos 80, segundo denunciou o PNUMA (Programa das Nacións Unidas para o Meio Ambiente), as augas territoriais e as costas de Somalia foron utilizadas como vertedoiro por países ricos, que aproveitaron a guerra civil e a práctica inexistencia de estruturas administrativas nese país africano nas últimas décadas. Uranio, metais pesados —como chumbo, cadmio ou mercurio— e residuos tóxicos procedentes de hospitais e industrias químicas foron en moitas ocasións simplemente deitados en contentores, bidóns ou tanques, sen ningún tipo de precaución.

Os maremotos de Decembro de 2004 multiplicaron o impacto destas prácticas, provocando problemas sanitarios e ambientais ás comunidades pesqueiras, incluíndo a contaminación dos acuíferos. Despois de as súas poboacións seren azoutadas por ventos da costa, numerosas persoas comezaron a se laiar

de problemas de saúde inusuais: infeccións agudas do aparato respiratorio, tose severa, sangrado pola boca, hemorrxias abdominais, reaccións cutáneas e mesmo "morte súbita"... síntomas de intoxicación por substancias químicas ou radiactivas.

Os países desenvolvidos xeran perto do 90% dos residuos tóxicos do planeta, a un ritmo que alcanzou os 300 millóns de toneladas anuais nos anos 80. Entre os principais "exportadores" de vertidos atópanse Alemaña, Países Baixos, Estados Unidos, Reino Unido e Australia.

Somalia é un dos moitos países catalogados como "menos avanzados" e cuxas costas se converteron en vertedoiros para residuos tóxicos e radiactivos. Segundo os datos do PNUMA, "desfacerse" dunha tonelada de residuos en África custa 1'9, cen veces menos do que en Europa.

RENOVADA A XUNTA DIRECTIVA DE ADEGA ASEMBLEA XERAL 2005

Os pasados 12 e 13 de marzo ADEGA celebrou a súa Asemblea Xeral 2005 no Pazo de Cultura de Carballo, apoiando desta forma a andaina da Delegación ADEGA-Costa da Morte, recentemente constituída. A programación do sábado orientouse a actividades informativas e lúdicas, na procura dun espazo de encontro e lecer. O domingo desenvolveuse a parte "formal" da Asemblea, na que se debateron e aprobaron os informes de organización, de traballo e o balanço económico do pasado ano, marcáronse as liñas orzamentarias e de actividade para o vindeiro exercicio, e renovouse a Xunta Directa. O debate do Regulamento Interno de ADEGA ficou posposto para unha nova Asemblea.

SITUACIÓN DE BERGANTIÑOS

Os actos do sábado comezaron cunha mesa redonda sobre a situación medioambiental da Comarca de Bergantiños. Elvira Cienfuegos trazou unha panorámica da comarca, salientando a presenza de espazos naturais como a zona de Baldaio e a férveda de Entrecruces ou as dinámicas intermareais deste anaco de costa, que crean as condicións precisas para o desenvolvemento dunha rica biodiversidade. Xan Fraga centrou a súa intervención nas ameazas que sobrevoan á Comarca, salientando a falla de políticas de ordenación do territorio que permitan frear as construcións que asolagan o litoral, problema que fixo extensivo ao resto de Galiza. Destacou o illamento da comarca en canto a transporte público, nomeadamente a ausencia de servizo ferroviario. Calros Silvar reflexionou sobre a problemática que a pouca implicación das Administracións e a irresponsabilidade persoal

de cada un de nós proxecta sobre Bergantiños e os seus espazos naturais.

Seguidamente, a inauguración oficial da Asemblea contou coas intervencións de Evencio Ferrero Rodríguez, Alcalde de Carballo, Ana Díaz, Delegada Provincial da Consellería de Medio Ambiente.

ROTEIRO Á FÉRVEDA DE ENTRECRUCES E ILP-RÍOS

Despois dun xantar de campo na área recreativa de Rus, realizouse un roteiro ate a Férveda de Entrecruces. Este espazo, de singular beleza, atopábase daquela ameazado pola construción dunha hidroeléctrica que secaría a súa canle. O proxecto contou cunha forte oposición veciñal, concretada na Plataforma en Defensa da Férveda de Entrecruces que finalmente conseguiu que a Consellería de Medio Ambiente, en datas posteriores á Asemblea, denegara o permiso para a súa construción.

Xa pola tarde presentouse publicamente a Iniciativa Lexislativa Popular en Defensa dos Ríos, coa presenza de Xan Louzao, que disertou sobre a situación actual dos cursos fluviais galegos e o porqué desta iniciativa.

Como remate do día tivo lugar un Festival presentado por Paco Graña, co recital poético "Avilés canto", por Serxio Moreira (Piano) e Francisco Souto (Voz), o musical da Orquesta Tumbalobos, e a peza de teatro "A Cociña cacofónica" de Mofa e Befa.

NOVA XUNTA DIRECTIVA

Tras o debate e aprobación dos informes e liñas de traballo, elixiuse unha nova Xunta Directiva, na que deixaron os seus cargos, por motivos persoais,

Antes de iniciar o roteiro ate a férveda de Entrecruces xantábase na área recreativa da parroquia de Rus.

María Xosé Rodríguez como Tesoureira, Xabier Vázquez Pumariño como Vocal de Biodiversidade, Fernando Malvar como Vocal de Agricultura Ecolóxica e Curra Figueroa como Vocal de Información e Participación Ambiental. Aproveitamos para reiterar o agradecemento e aprecio da Asociación polo traballo desenvolvido.

RESOLUCIÓNS DA ASEMBLEA

Como remate da Asemblea aprobáronse por unanimidade resolucións en favor da conservación e recuperación ambiental de Serra do Xistral diante das agresións en forma de parques eólicos e canteiras que está a sofrer, esixindo a paralización dos proxectos de parques eólicos mariños ate ter feito estudos serios que avalíen o seu impacto, demandando a saída de ENCE/ELNOSA da Ría de Pontevedra, pedindo un Iraque en Paz co motivo do 2º ano de invasión, apoiando a campaña Pobreza Cero, contra a incineración de aceites e residuos tóxicos e perigosos en Lendo (Grupo Campo), e por un Courel con futuro para preservar o patrimonio de todos e todas reclamando a súa declaración como Parque Natural, un plano de desenvolvemento sustentábel para a zona e a paralización da canteira ilegal "La Campa" en Folgoso do Courel.

+Información:
www.adegagaliza.org

Presidencia: Xan Duro
Vicepresidencia: Alberte Sánchez
Secretaría Xeral: Daniel L. Vispo
Vicesecretaría Xeral: Virxinia Rodríguez
Tesouraría: Silvia Amor
Vocalía da Permanente: Sonia Couso
Vocalía da Permanente: Montse Lombardía
Vocalía da Permanente: Belén Arenas
Vocalía da Permanente: Pepe Salvadores
Vocalía da Permanente: Xosé María García
Vocalía da Permanente: Manuel Soto

Vocalía de Litoral: Antón Fortuna
Vocalía de Educación Ambiental: Ramsés Pérez
Vocalía de Montes: Oscar Freire
Vocalía de Enerxía: Xosé Veiras
Vocalía de Agricultura ecolóxica: Xan Pouliquén
Vocalía de Transxénicos: Miguel Cid
Vocalía de Saúde ambiental: Luís Díaz
Vocalía de Concentración Parcelaria: Belén Martín
Vocalía de Benestar animal: Isabel Kerdudo
Vocalía de Lexislación ambiental: Xan C. Fernández
Vocalía de Transportes e Mobilidade: Xan Duro
Vocalía de Augas: Virxinia Rodríguez
Vocalía de Ríos: Pepe Salvadores
Vocalía de Pacifismo e Globalización: Xosé M. García
Vocalías de Resíduos e de Publicacións: Manuel Soto

AMES E ROIS APOSTAN POLA COMPOSTAXE E A RECICLAXE

O Concello de Ames decidiu o pasado mes de abril, como xa fixera Rois anteriormente, optar pola compostaxe da fracción orgánica fermentábel dos RSU xerados no seu termo municipal, aderíndose á planta de compostaxe e reciclaxe da Mancomunidade Serra do Barbanza, localizada en Lousame. ADEGA felicitou a Carlos Antonio Fernández Castro, Alcalde de Ames, e Francisco Carracedo, Concelleiro de Meio Ambiente por esta decisión. Neste sentido, ADEGA-Compostela tamén outorgou o seu premio Oxixeno 2005 a Xosé Manuel Penas Patiño, coñecido naturalista e alcalde nacionalista de Rois.

Estas incorporacións ao sistema de tratamento de RSU da Mancomunidade de Municipios da Serra do Barbanza, deixou unha vez máis en evidencia ao Alcalde de Santiago de Compostela. O señor Bugallo protagonizou xunto co PP,

tras as eleccións de xuño de 2003, unha campaña de intoxicación e falsificación que acabou coa adhesión da capital de Galiza a SOGAMA.

Con estas decisións, Ames e Rois veñen de sumarse ao proxecto de xestión do lixo con mellores resultados en Galiza até o momento. Segundo se puxo de manifesto nunhas xornadas realizadas a finais do ano pasado pola Universidade da Coruña, no ámbito da planta da Mancomunidade Serra do Barbanza atinxíronse cifras globais de reciclaxe do 70%, fronte ao 55% de A Coruña-Consortio das Mariñas e o 5% dos concellos do ámbito Sogama.

ADEGA anima, ademais, aos gobernantes destes concellos a aprofundar nos 3R como modelo de xestión de RSU e a apostar, máis en xeral, pola sustentabilidade ecolóxica e a xustiza social como referentes da política municipal.

FESTIVAL DAS ARTES POLA BIODIVERSIDADE TERR@CTIVA

Terr@ctiva é un festival cultural con formato de grande evento, autodefinido como festival das artes pola biodiversidade. Combina a venda e difusión dos produtos da terra, biolóxicos e ecolóxicos con actividades artísticas, teatro, música, obradoiros e cursos alternativos con accións de concienciación e denuncia ecolóxica. De carácter medioambiental, multidisciplinar e interxeracional, responde a unha demanda social cada vez máis puxante, e cubre un oco existente na extensa programación cultural galega.

Terr@ctiva 2004 foi a segunda edición deste festival artístico e medioambiental a un tempo único, no Estado, que pretende dar solución á escasa oferta de eventos culturais desta índole no noso país, e que así e todo presentan unha gran demanda. Naceu dentro da colaboración que Coperactiva Cultural atopou con concelleiros da anterior corporación municipal de Narón, e dentro da propia estratexia de impulsar festivais comprometidos coa cultura de calidade e con discurso social, xestionando o diñeiro público para facilitar espazos de participación cidadá e desenvolvemento artístico e medioambiental en Galiza.

Terractiva é un Festival de alternativas, calidade de vida, expresión artística e cultural, que loita pola defensa da diversidade. Esta diversidade que corre tantos perigos nun mundo no que o discurso imperante é o da uniformación

que o capitalismo quere impoñer dentro da súa estratexia de mundialización da economía e a globalización planetaria do modelo de vida norteamericana.

Durante os días 4 e 5 de decembro do pasado 2004 desenvóléronse actividades como a feira ecolóxica Feir@ctiva, o festival Galeuzca Musical, actuacións teatrais, obradoiros medioambientais, ludoteca infantil e actividades lúdicas, entre outras, cunha programación pensada para un público multidisciplinar e interxeracional. Terr@ctiva foi todo un éxito de público, con obradoiros literalmente desbordados pola expectación e satisfacción que causaron nos seus asistentes.

O Galeuzca Musical, comprometido coas tendencias musicais máis representativas de Galiza, Euzkadi e Catalunya, con concertos de calidade e grande

nivel do grupo Ortazar (Euzkadi), Brams (Catalunya) e Mercedes Peón (Galiza), permitiu gozar da diversidade cultural, artística e lingüística de boa parte do Estado español.

A Deputación da Coruña, que financiaba o proxecto, e o Concello de Arzúa, quen o promovía, declararon a súa satisfacción polo éxito e a boa acollida que tivo o festival por parte da poboación de Arzúa e de toda a comarca mostraron a súa vontade de repetir o Terr@ctiva na próxima edición.

A terra para quen a respecte, o mar para quen o defenda.

Iván Prado, director de Terr@ctiva

Coperactiva Cultural
981 58 28 36 / galicia@coperactiva.org
www.terractiva.org
www.culturactiva.org

MODELO DE VIDA NATURAL NA LIMIA

A Limia é coñecida no País como unha comarca produtora de patacas e, ultimamente, de cereais. Foi dos lugares de Galiza que máis agresións medioambientais sufriu coa desecación da lagoa e as arrasadoras concentracións parcelarias posteriores.

Na Limia está a única cooperativa de produtores de agricultura ecolóxica do interior ourensán. A cooperativa Daiqui nace do esforzo de dous visionarios mozos, Manolo e Ramón, de Rairiz de Veiga. Lindeiro con este último, atópase o concello de Porqueira. Na parroquia de

Falaron cos da cooperativa Daiqui e decidiron animarse a probar no mundo da agricultura tradicional-alternativa

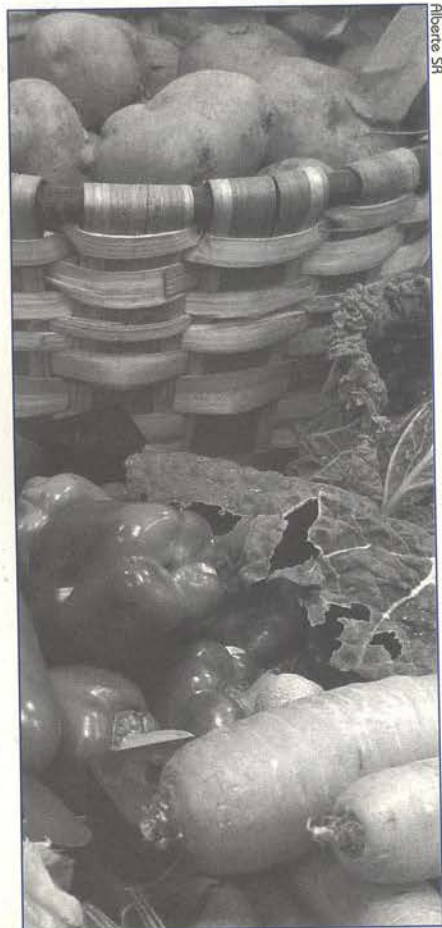
Paradela existe dende hai cinco anos unha explotación de agricultura respectuosa co medio natural. Eloi e Pili son unha parella que loitan contra o convencionalismo e a imposición dos planos intensivos de explotación do solo impulsados dende os gobernos e as multinacionais, traballando por demostrar que se pode vivir no campo sen danar os ecosistemas naturais, xerando vida cos produtos obtidos da terra.

A historia comezou cando esta parella vivía na cidade de Ourense. El traba-

llaba nun restaurante e ela nas oficinas dunha xestoría. Non lles gustaba a cidade e apostaron por trasladarse ao lugar natal dela. Montaron uns invernadoiros para cultivar caraveis e xudías facéndose socios da cooperativa Hortoflor. Os tratamentos químicos e fitosanitarios que lles obrigaban a dar ás prantas causaban a Pili diversas alerxias e molestias. Probaron a traballar sen química pero as plantas morrían. Foi entón cando faláron cos da cooperativa Daiqui e decidiron animarse a probar no mundo da agricultura tradicional-alternativa. Ao primeiro, os veciños mirábanos con maos ollos. Non entendían como podían ter leitugas, tomates, xudías, pementos sen lles botar o que a eles lles vendían nas droguerías. Tiveron que superar dificultades e atrancos, mais o seu carácter ledó e positivo fixo que sempre fosen sacando leccións dos erros cometidos.

ADEGA-Ourense quixo coñecer a experiencia destes mozos e fixémoslle unha visita o pasado outono. Quedamos encantados con eles! A ledicia e o agarimo que poñen no coidado das plantas trasmitena ao visitante e fai que saias dalí cunha lección aprendida: non se respecta o que non se quere. Se tedes ocasión de vir pola Limia, facédelle unha visita a esta explotación. Tamén acaban de construír unha casa con materiais e técnicas de bioconstrución que se auto-

abastece de enerxía. Fronte a un ambiente mortificado hai exemplos de persoas no País, nós escollemos coñecer este, que fan acreditar que outra agricultura é posíbel.

Albino 54

CICLO DE CINE ECOLÓXICO NO CONDADO PROXECTANDO EN VERDE

Os pasados 1, 2 e 3 de Abril celebrouse o Ciclo de Cine Ecolóxico Proxectando en Verde, organizado por Adenco e que se desenvolveu no Centro Cultural Xinzo, na parroquia ponteareán do mesmo nome.

O Ciclo dividiuse en tres xornadas. Na primeira, o venres, proxectouse a curtametraxe O Río é Noso, que aborda a oposición da cidadanía da Comarca da Ulloa á construción de máis encoros no seu río. O sábado o público asistiu ao documental As montañas do lobo, que estuda o comportamento deste xerárquico mamífero que aínda vive no Condado-Paradanta. Xa o domingo, co documental A conquista da Auga de Félix Rodríguez de la Fuente púxose fin ao ciclo e aos ricos debates logo de cada visionado, que concluían sempre na

pasividade e desinterese do Goberno da Xunta por resolver os problemas que afectan ao Medio e protexer ás especies que aínda sobreviven no mesmo.

A media de asistentes a cada proxección animámonos a seguir con esta actividade, que recuperamos logo de que Adenco a puxese en marcha por vez primeira a comezos dos 90 en Ponteareas. Lamentablemente, o Concello de Ponteareas non conta con locais axeitados para estes actos e tampouco conta con espazos para os colectivos sociais da Vila. De feito, Adenco foi expulsado do seu local fai uns meses violando o Concello un convenio asinado co Grupo. Mais, dende aquí, o agradecemento ao Centro Cultural Xinzo por cedernos as súas estupendas instalacións para a realización do Ciclo.

XORNADAS OU CORNADAS

Pablo A. Meira e Ramsés Pérez*

Dicir que o 8 e 9 de abril do ano en curso se "celebraron" en Santiago de Compostela as V Xornadas Galegas de Educación Ambiental é faltar á verdade. De feito, o mellor será considerar este evento como un accidente, un suceso fatal que servirá para exemplificar á perfección a falsa crenza nunha historia que sempre avanza cara adiante

Se algún valor van ter cara o futuro será, sen dúbida, o de indicador e espello dunha etapa absolutamente gris e plana na xestión deste ámbito da política ambiental e educativa, quizais o máis decepcionante e desenfocado en toda a historia da Comunidade Autónoma. Diríase que a mancha do Prestige anegou tamén esta praia.

O evento resultou, se cabe, aínda máis decepcionante tendo en conta que existe unha "folla de ruta", a Estratexia Galega de Educación Ambiental, sistematicamente ignorada polo Goberno actual, coas Consellerías de Medio Ambiente e Educación á cabeza. Precisamente na EGEA recoméndase a celebración cunha periodicidade anual ou bianual das Xornadas Galegas de EA, atribuíndose á propia Administración autonómica esa responsabilidade. Resulta, por iso, máis sorprendente que dende o lanzamento da Estratexia no ano 1999 e a súa publicación no DOGA a principios do 2000 non se atendera a recomendación, máxime sendo de fácil cumprimento e unha das máis necesarias para facilitar o encontro, o intercambio e o debate entre os axentes do sector.

Nada estrano se outro morto vivinte derivado da EGEA, o Observatorio Galego de Educación Ambiental, só foi convocado para non incumplir o seu propio decreto de creación -que, polo menos, di,

xuntarase dúas veces o ano-, eso si, despois de que mediara apremio do Defensor do Pobo. Morto vivinte que non está a servir para nada. Valga, tamén, de evidencia que o pre-programa das V Xornadas informado no Observatorio tampouco foi o que finalmente se levou a cabo.

Como se explica no mesmo texto da EGEA (pax. 63) a finalidade era que as Xornadas se consolidasen como principal foro de intercambio de experiencias entre os diversos axentes da educación ambiental que actúan en Galiza. Mais o programa destas V Xornadas excluíu sistematicamente a posibilidade dun debate aberto e plural, ignorou os problemas e temas candentes da EA no noso país, non posibilitou a presentación libre de comunicacións e experiencias, e minimizou as posibilidades de interactuar entre os participantes.

O pastiche resultante foron dúas ponencias marco descontextualizadas -cos poñentes abandonados á súa fortuna no escenario-, media ducia de obradoiros de interese e fortuna desigual -algún claramente anacrónico e outros remotamente relacionados coa Educación Ambiental-, unha cerimonia de inahuguración deixada a terceiros e cuartos de abordo e un acto de clausura, non sei si subrealista ou hiperrealista, pedindo o abandono da sala porque era menester facer a limpeza, acaso un signo dos tem-

pos que corren. Ningún espazo (foro, mesa redonda, grupo de traballo, etc.) para debater, discutir e intercambiar ideas e experiencias sobre o estado da EA en Galiza e ningún espazo (ponencia, presentación, coloquio, mesa redonda, etc.) para que os responsábeis das Consellerías que asumiron a coordinación do suceso, Medio Ambiente e Educación, explicasen que fixeron, que están a facer ou que teñen previsto facer dende a súa responsabilidade institucional coa Educación Ambiental. Inaudito.

Nun acto de humana compasión, podemos tratar de explicar o porqué deste comportamento, pero calquera das hipóteses plausíbeis deixannos diante dun panorama desolador: incompetencia -dise que preparar as xornadas levou un ano de arduo traballo-, desinterese polo ámbito -non da nin quita votos-, sensación de "afundimento" -para que esmerarse se isto xa está caput-, medo a quedar en evidencia -probablemente con razón, aínda que non hai mellor evidencia que as mesmas xornadas- e temor á reacción do propio sector -¿en tan pouca estima se ten o gato que ten medo do rato?-. Haberá que concluír, en fin, que as V Xornadas teñen sido un lamentábel accidente.

*Pablo A. Meira é profesor de Educación Ambiental na USC. Ramsés Pérez é responsable de Educación Ambiental en ADEGA

Panificadora

■ Xosé Nercellas ■

"Máis de 50 anos cocendo
pan e empanadas
en forno de leña"

R/F, nº7 - 36500 Lalín

Teléfonos: 986 780 309 - 986 780 281

ADEGA NO V FORO SOCIAL MUNDIAL OUTRO MUNDO É POSÍBEL

Xosé Veiras*

A cidade brasileira de Porto Alegre volveu acoller o Fórum Social Mundial (FSM), despois de que no ano pasado tivese lugar en Mumbai (India). O FSM é un espazo para o encontro de persoas e entidades críticas coa globalización neoliberal, e protagoniza un proceso para a formulación de propostas para un mundo xusto e sustentábel, e a articulación de redes e campañas que o fagan posíbel. ADEGA estivo representada na súa quinta edición, na capital do Rio Grande do Sul, do 26 ao 31 de xaneiro de 2005.

ADEGA estivera presente xa na segunda edición do Fórum (ver Cerna 35). Non foron poucas as cousas que mudaron desde entón. Agora son as entidades participantes as que organizan todas as actividades do Fórum, aumentando o seu carácter autoxestionario, cando antes a Secretaría e o Consello Internacional, dos que forman parte unhas decenas de organizacións, tiñan un importante protagonismo. E organizacións ecoloxistas, nomeadamente de Greenpeace e de Friends of the Earth, gañaron visibilidade no "territorio do FSM".

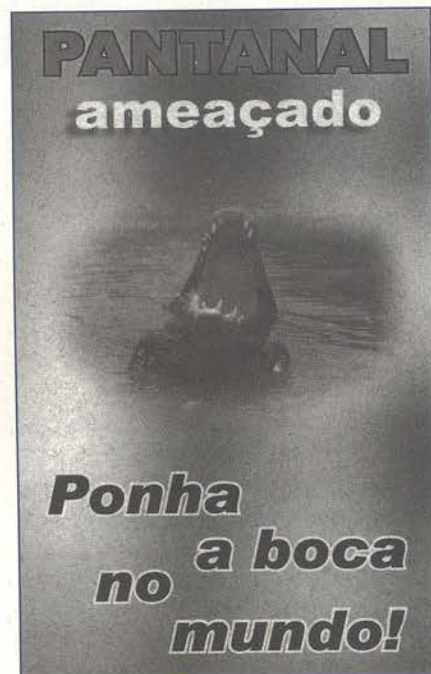
A diferenza de 2002, xa non é o Partido dos Trabalhadores (PT) o que goberna no concello de Porto Alegre e no estado do Rio Grande do Sul, sen dúbida, unha mala noticia para a esquerda transformadora. Si dirixe, en minoría,

con acordos e apoios doutros partidos de esquerda e tamén de centro dereita, o goberno federal do Brasil. Hai 3 anos eran moi visíbeis as bandeiras do PT, que utilizou algo o Fórum na súa campaña electoral. Porén, desta vez non se viron tantas bandeiras petistas. Como resultado das políticas aplicadas até agora polo goberno Lula, o PT corre o risco de deixar de ser referente para unha boa parte do "pobo do Fórum".

A Associação Brasileira de Organizações Não Governamentais (ABONG), unha das principais impulsoras do FSM desde o seu nacemento, promoveu no ano pasado un seminario para avaliar o goberno Lula. Na declaración final sinalouse, entre outras cousas, "a falta de un projeto claro de desenvolvemento com sustentabilidade socioambiental, ou seja, a retomada do crescimento econômico tem sido defendida a qualquer custo". Tamén se criticou "a percepção limitada do goberno Lula em relação à sociedade, privilegiando os sectores empresarial ou sindical", ou a ausencia dunha "perspectiva ampla de fortalecimento da democracia participativa".

"Afirmando e defendendo os bens comúns da Terra e dos pobos"

A sustentabilidade estivo presente nos 11 espazos temáticos do Fórum, especialmente nun deles, "Afirmando e defendendo os bens comúns da Terra e dos pobos como alternativas á mercantilización e ao control das transnacionais". A xestión da auga foi talvez o asunto con maior presenza, e hai que salientar a admirábel campaña desenvolvida no Uruguai pola Comisión Nacional en Defensa del Agua y de la Vida, unha ampla coalición de ecoloxistas, sindicalistas,..., que, despois de conseguir 300.000 sinaturas (nun país de 3 millóns de habitantes!), conseguiu forzar a convocatoria dun referendo popular no que se aprobou unha emenda á Constitución que define como dereito humano fundamental o acceso á auga potábel e ao saneamento e prohibe a

privatización dos servizos de abastecemento e saneamento.

Outro tema presente foi o do "pasivo ambiental e social" xerado polas multinacionais. Por exemplo, o ecoloxista uruguai Ricardo Carrere falounos do impacto ambiental negativo de ENCE no Uruguai, co impulso á "eucaliptización" e unha nova celulosa. Como en Galiza, o destino da produción do grupo empresarial español é a exportación.

O Fórum consolidouse como un referente imprescindible para todos e todas os que loitamos por un mundo xusto e sustentábel. Entre os seus maiores desafíos para o futuro están o da súa internacionalización e o do seu maior enraizamento nas realidades nacionais. Para as organizacións galegas que nos identificamos co proceso do Fórum o reto é evidente: para cando seremos quen de organizarmos o primeiro Fórum Social Galego?

* Xosé Veiras García representou a ADEGA no V Fórum Social Mundial

CAMPAÑAS GLOBAIS

Un dos obxectivos do FSM é propiciar a organización de campañas conxuntas ou axudar á súa difusión. No ámbito global, o maior éxito neste senso foron as mobilizacións contra a guerra de Iraq, que se decidiron impulsar no FSM 2003. Eis algunhas das campañas que tiveron destaque en Porto Alegre:

Campaña por un convenio de Nacións Unidas que consagre o dereito á auga como un dereito humano (www.blueplanetproject.net)

Campaña internacional contra a pobreza (www.probrezacero.org)

Campaña internacional polo recoñecemento da débeda ecolóxica (<http://www.deudaecologica.org/campana.html>)

Campaña de boicot ás seis empresas estadounidenses que máis diñeiro doaron a Bush (www.boycottbush.org)

+ información:

www.adegagaliza.org/varios/FSM/fsm.htm

884 DÍAS DESPOIS DO PRESTIGE

PERSISTE O FUEL E A OCULTACIÓN DA SITUACIÓN DO LITORAL

Martiño Nercellas*

Hai 884 días que o petroliero Prestige, un dos máis de 14.000 buques que cruzan fronte as costas galegas con petróleo e outras mercadorías perigosas, informou á altura do Cabo Fisterra da súa situación de emerxencia. Nesas horas do 13 de novembro de 2002, o Prestige supoña para a fachada atlántica europea e particularmente para a costa de Galiza un risco moi alto de orixinar una sexta marea negra en 30 anos. Lamentablemente comprobaríamos unha vez máis que o paso marítimo fronte a Fisterra, a pesar de que xa ostentaba un dos balances máis negativos por marea negra dentro dos mares do mundo, estaba tan desprotexido e, sorprendentemente, falto dun plan de continxencia: un buque nunha situación de complicacións rematou sendo unha das maiores catástrofes ecolóxicas.

Se antes dese día as autoridades tiveran feito os seus deberes, no momento do socorro do Prestige activárase un Plano de Emerxencia e as consecuencias serían moito menores. Incluso os seus responsábeis políticos poderían irse de caza con toda tranquilidade sabendo que todo un dispositivo de medios humanos e materiais se despregaba para poñer baixo control a situación.

Mais non foi así. Déronnos unha información pouco veraz e contraditoria orquestrada polo mesmo goberno que logrou afundir o Prestige. Unha estratexia encamiñada a ocultar os erros e o dano ocasionado, que aínda hoxe segue a confundir á opinión pública, afectados, técnicos e políticos, e fai que sigamos vendo as cousas de xeito distorsionado.

A DECISIÓN DE AFASTAR O BARCO

De tanto insistirnos en que non se podía facer outra cousa máis sensata que levar o barco ao quinto pino, parece que o insensato sería polo tanto a decisión de levalo a un lugar firme. Pero unha análise pormenorizada da situación recollida nun documento de abril de 2005 e asinado por vinte expertos de universidades e centros de investigación mariña expón claramente unha opción máis doada, rápida, barata, e con maior sentido común. Concluimos que "científicamente,

a opción do seno de Corcubión era a correcta. A comparación entre as dúas posibilidades (levar o barco ao noroeste cara la Fosa Atlántica ou levalo ao sul cara o seno de Corcubión) no deixa lugar a dúbidas. Aínda no peor dos supostos, coa opción de Corcubión, a costa afectada polo vertido sería de 170 Km, a metade dos quilómetros de costa pechados á explotación xa o día 18 coa chegada da primeira marea negra. A cantidade de fuel derramado sería unhas 25 a 50 veces menor".

Do documento pódese extraer unha importante explicación de como dotar un entorno do litoral como lugar de refuxio. Non fan falta grandes investimentos, nin a construción de falsos portos refuxios que dilapidan recursos que servirían para dispoñer de material axeitado ben reparado ao longo do litoral e de protocolos de actuación detallados.

OCULTAR OS EFECTOS DA MAREA NEGRA: A SITUACIÓN A DÍA DE HOXE

É o segundo feito dunha actuación irresponsábel. O actual goberno central non debe herdar esas falsas ideas que o goberno galego aínda segue defendendo,

e debe ofrecer unha xestión transparente e informativa sobre a situación actual e as súas consecuencias ambientais e económicas. Nin unha marea negra de grandes dimensións dura 2 anos nin a costa está xa recuperada do chapapote. Neste sentido poden resultar moi ilustrativas algúns feitos recentes:

A comezos de abril retirábanse 5.000 quilos de chapapote da praia de Area dos Cans na Illa de Ons, en pleno Parque Nacional.

Hai pouco máis dun mes, o vento deixou ao descuberto placas resacas de fuel na praia de Louro (Muros).

Na costa de Carnota, nas súas rochas e fondos areosos, o chapapote segue a dar moito que falar, manchar e cheirar.

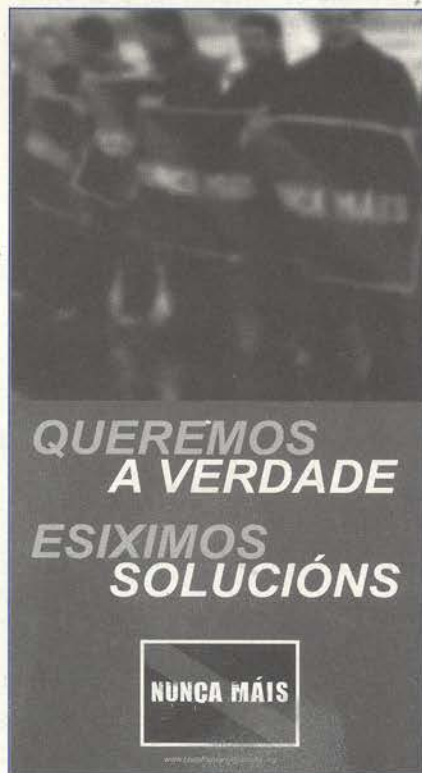
Nas praias de Carnota, Fisterra, Muxía e Camariñas, e principalmente despois de temporais, aparecen sobre a area liñas con chapapote que deixa a marea. Este fuel na súa maioría procede do que se desprende dos fondos areosos, ou ben é arrancado dos cantís.

Aínda é posíbel ver acumulacións de chapapote rebozando en charcas e fendas de coídos e cantís de Fisterra, Cee, Muxía, ou Camariñas.

RETOMAR E REFORZAR AS CUADRILLAS ANTICONTAMINACIÓN

A biorremediación non pode ser considerada como un punto e final das tarefas de descontaminación, sendo posíbel adiantar a recuperación ecolóxica mediante emprego de métodos manuais de retirada de fuel. Trátase dun traballo moi lento e de meses, que pode carecer para algúns de sentido, pero moitas desas zonas afectadas son Hábitats de Interese Comunitario e de grande valor xeomorfolóxico, e cando se fala de recuperación e restauración ecolóxica dos espazos naturais protexidos afectados pois haberá que pensar tamén nestes medios, aínda que sexan pouco frecuentados.

Durante varios meses dismanteláronse as equipas de descontaminación e novamente se están a recuperar cuadrillas. Non sería xusto, sobre todo para a

"Un terzo do fuel derramado, é dicir, unhas 20.000 toneladas de vertido atópanse sen recoller. Onde están? A deriva mariña, sedimentado en fondos, en cantís e arrecifes costeiros" (Martíño Nercellas. Biólogo e coordinador de espazos naturais da Federación Ecoloxista Galega (FEG))

"Hai culpábeis por acción e omisión dentro do Plan de Continxencias" (Antón Salgado. Oficial radioelectrónico da Mariña Mercante. Ex secretario xeral do Consello Regulador)

"As condicións oceanográficas de correntes e ondaxe que existían na zona na data do accidente, provocaron a dispersión do fuel cara á costa, impactando sobre ela ao longo de moitos quilómetros" (Federico Vilas Martín. Catedrático de Estratigrafía do Dpto. de Xeociencias Mariñas e Ordenación do Territorio da Universidade de Vigo. Secretario da Comisión de Coordinación de Vertidos Mariños)

"A situación que vivimos na actualidade demanda unha resposta clara da Administración, tanto no terreo económico, sufragando as perdas que están a experimentar os mariñeiros e mariscadoras - coa baixada da produción e a persistencia da merma de poboacións-, como coa posta en marcha de medidas de recuperación dos recursos pesqueiros e marisqueiros" (Pablo Villar. Xerente da Confraría de Pescadores de Cangas. Membro Coordinadora de Confrarías danadas polo Prestige)

"Por moi elevada elou prodixiosa que sexa a capacidade de recuperación do medio mariño galego o rosario de catástrofes sucesivas aminora a súa potencialidade produtiva e implica indiscutiblemente danos económicos prolongados no tempo" (M^a do Carme García Negro. Profesora Titular de Economía Aplicada. Directora do Equipo de Investigación de Economía Pesqueira da Universidade de Santiago de Compostela)

"O Prestige está a ter repercusións desastrosas, houbo gastos por esta catástrofe que non se podían condibilizar"

"Na loita contra a contaminación, canto máis illada e concentrada estea a fonte contaminante máis eficaces son as medidas que se aplican. Unha vez danada unha parte do litoral, por que estender o dano por toda a fachada Atlántica peninsular?" (Fiz Fernández Pérez. Profesor de Investigación. Departamento de Oceanografía. Instituto de Investigacións Mariñas. (CSIC). Observador nas campañas Prestinaut do batiscafo Nautile. Foi membro do Comité Científico Asesor para o Prestige)

"É preciso dotármolos de recursos para loitar contra a contaminación"

poboación máis próxima aos focos aínda contaminados, que a recuperación destas labores se faga só con fins de mellorar as praias de cara ao período estival. Ademais da necesaria recuperación ecolóxica, compre lembrar que hai xente que vive do que dá o mar durante todo o ano. Para esta xente, mentres o chapapote siga aí, dá igual que sexa verán ou inverno. Ese piche que mancha os pes no verán pode acabar coas ameixas o resto do ano.

Debe recoñecerse que o problema, aínda que en menor intensidade, vai estar presente nalgúns áreas durante anos. Compre manter os dispositivos de anti-contaminación por medio de cuadrillas durante todo tempo que faga falta, e manter asimesmo un permanente contacto cos colectivos afectados que están a pe de praia ou de rocha.

CONTINUAMOS SEN ESTUDOS ECOLÓXICOS SERIOS

En decembro de 2004 foi aprobada a Rede Natura 2000 para Galiza, polo que

moitos espazos afectados están en trámites de seren declarados como Zonas de Especial Conservación. Qué hai a día de hoxe dos planos de recuperación destes espazos?. Existe algún informe que avalia de xeito específico e para cada un destes espazos como resultaron danados e como están evolucionando os seus ecosistemas?.

As labores de descontaminación do Prestige orixinaron un forte impacto ambiental colateral sobre dunas e outros ecosistemas. Non se debe caer na tendencia de minorizar estes posibles danos, pois o que fan é contribuír a empeorar a calidade do hábitat e das comunidades de flora e fauna, que sumados a outros impactos xa existentes, derivan nunha degradación paulatina con perda finalmente do seu valor e importancia.

A restauración dos mesmos debe facerse baixo criterios estritos de restauración e recuperación ecolóxica, de asesoramento científico, e, de igual modo establecer un monitoreo de seguimento a

varios anos para comprobar a súa recuperación. Non se debe confundir recuperación ecolóxica coa construción de camiños, pasarelas e miradoiros sobre áreas de alto valor ambiental.

O tratamento dos residuos deberá facerse de forma limpa e transparente, dacordo coa quinta conclusión da Comisión Mare, que di: "pídese á Comisión que obteña información e supervise o tratamento e procesamento dos residuos do Prestige a fin de previr e detectar posibles infraccións á lexislación da UE sobre residuos". A incineración en cimenteiras e térmicas, tal como pretende a Xunta de Galiza, incumpe a Directiva 96/71/CE sobre Prevención e Controle Integrado da Contaminación, e a Directiva 2000/76/CE sobre Incineración e Co-incineración de residuos.

*Este artigo resume a intervención para a Subcomisión do Prestige do Congreso dos Diputados (14 de abril de 2005, Madrid), de Martíño Nercellas Méndez en nome da FEG.

A CASA DA MOURA

rua da barreira 9 a coruña

Turismo e Natureza

- ♦ Aula de natureza
- ♦ Actividades de educación ambiental
- ♦ 60 prazas no ALBERGUE e 8 na CASA
- ♦ Turismo cultural
- ♦ Rutas de sendeirismo
- ♦ Obradoiros
- ♦ Xogos ambientais
- ♦ Xogos tradicionais
- ♦ Horte ecolóxico
- ♦ Enerxías renovables
- ♦ Piscina
- ♦ Pista deportiva
- ♦ Servizos concertados de piragüismo, vela e cabalos

Breanca Derroña s/n 15637 Vilamaior A Coruña
Tf./fax 981.79.88.63 info@alvareila.com www.alvareila.com

Achégate ó Parque Natural das Frañas do Eume

ENCE FÓRA

ADEGA sumouse á convocatoria da manifestación do pasado 4 de xuño en Pontevedra, para exigir o traslado da fábrica de celulosa fóra da ría e o cumprimento da lexislación vixente, que pon data de caducidade a este emprazamento no ano 2018. A contaminación e outros impactos ambientais de ENCE teñen sido amplamente divulgados nas páxinas desta revista. Nesta ocasión recolle-mos senllos manifestos con posicionamentos desde o ámbito da cultura, a cidadanía, e o mundo científico. Polo demais, remitimos ao especial web de ADEGA sobre ENCE en www.adegagaliza.org.

O Manifesto promovido por Maio Longo está dirixido a ser asinado por persoas do ámbito cultural. Entre os máis de 500 asinantes rexistrados a mediados de abril, destacan persoas vinculadas ao ensino, xornalismo, literatura, pensamento, asociacionismo, etc. Podemos citar entre os apoios a escritores como Marga Romero, Luis Rei Núñez, Adolfo Caamaño, Manuel Lourenzo González, Fina Casalderrey, actores como Celso Bugallo; filósofos como Carme Adán, Ramón Regueira, profesores de universidade como Domingos A. García, Carlos Velasco Souto, pintores como Antón Sobral ou Manuel Martí, músicos como Oscar Ibañez e un longo etcétera.

POLA RECUPERACIÓN DA RÍA DE PONTEVEDRA

A.C. Maio Longo

Houbo un tempo na nosa historia recente no que non se coñecía máis vontade que o capricho da autoridade dictatorial nin máis argumento que o gume das baionetas. Daquela, os poderosos campaban polos nosos eidos como se fosen seus, entraban nas nosas casas como se fosen súas e usaban a forza dos nosos brazos coma se fose só para eles.

Foi nesa época cando nos impuxeron a construción dunha fábrica contaminante nun lugar de privilexio: a ría de Pontevedra. As fabulosas gañancias que lles ía reportar aos donos eran máis importantes que o estrago que causaría envenenando a auga, o aire e a paisaxe ribeirán, privando do seu sustento a centos de mariñeiros e mariscadoras, a hosteleiros, comerciantes e outras empresas, roubándonos a súa beleza singular, arriscando a saúde de toda a poboación da contorna. A cambio, ofrecíannos o mantemento dun exiguu continxente obreiro e algunhas cativas esmolos sociais.

Esta infamia mantívose durante máis de corenta anos porque os que estaban antes deixaron todo atado e ben atado con arame de espiños e os

que viñeron despois tiveron coidado en manter os seus privilexios.

Pero o tempo da ditadura pasou e hoxe acollémonos ao mandado democrático da lei e a razón. E a lei di que a concesión está a acabar e que os terreos nos que se asenta a fábrica deben ser desocupados e reverter ao dominio público. A razón, reiteradamente expresada pola maioría cidadá, demanda para a nosa ría un futuro claro e sólido de traballo, prosperidade e benestar.

O goberno da cidade de Pontevedra reclamou o cumprimento da legalidade en consonancia coa vontade popular: a fábrica debe ser trasladada a un lugar menos sensíbel á contaminación e remozada con tecnoloxías non agresivas; os postos de traballo débense manter e aínda ampliar con novas liñas de produción. Un novo horizonte ábrese ante nós, un horizonte de futuro no que caberán todos os traballos e todos os praceres derivados do aproveitamento racional dunha ría saudábel, fermosa e fecunda.

Pero os donos da fábrica resítense a perder os seus privilexios e, en connivencia con algunha forza política ancorada no pasado, poñen

en xogo toda clase de arteiradas para confundir a cidadanía e tratar de impedir que se cumpra a lei.

Hoxe, cando no mundo se aposta pola saúde e a calidade de vida por enriba da industrialización salvaxe, cando desde todos os lados se admite que o futuro pasa polo aproveitamento racional e sustentábel do medio natural, hoxe, no día en que Pontevedra está a verse a si mesma con outros ollos como cidade fermosa e produtiva, remozada no seu urbanismo, coas rúas cheas de xente en permanente actividade comercial, social e cultural, cun alto grao de autoestima cidadá, hoxe, máis ca nunca, as persoas que asinamos abaixo, relacionadas co ámbito da cultura (creación, investigación, ensino, asociacionismo, etc.), queremos deixar patente o noso compromiso firme de apoio ás forzas políticas e sociais e a toda a cidadanía de Pontevedra que loitan por un futuro de esperanza.

¡Polo traballo, pola saúde!

¡Polo futuro!

¡Fóra ENCE da ría de Pontevedra!

Pontevedra, marzo 2005.

DA RÍA

ENCE EN LOURIZÁN MANIFESTO DE INVESTIGADORES DA ESCOLA DE FORESTAIS

Nós, a maioría dos científicos e investigadores da Escola de Enxeñeiros Técnicos Forestais da Universidade de Vigo, queremos manifestar publicamente a nosa postura ante a situación creada polo apoio empresarial e dalgúns sindicatos á permanencia da actividade industrial de ENCE no actual emprazamento de Lourizán mais aló de 2018, que é o prazo máximo legal. Este apoio baséase exclusivamente na suposta riqueza xerada pola empresa, que miden de maneira pueril como equivalente ao número de postos de traballo. Moitas actividades ilícitas ou insalubres xeran postos de traballo, mais iso non é un argumento válido para permitilas. De feito non é casualidade que os máis fervorosos "axentes de ENCE" vivan ben lonxe da factoría, en Santiago ou na Coruña. En Pontevedra, todos sabemos o

1. En canto as reivindicacións dos traballadores do sector da celulosa, solidarizámonos coa necesidade, no noso contorno, de postos de traballo dignos e con retribucións xustas no sector forestal, pero tamén no marisqueiro, turístico, e outros que son fundamentais na nosa bisbarra. Moitos deles vense seriamente afectados polo absurdo emprazamento de ENCE en Lourizán-Praceres (qué ironía do destino, un lugar tan fermoso que tería que ser un pracer, convertido nunha zona pestilente).

2. Como científicos manifestamos que non existe consenso na nosa comunidade sobre a inocuidade ou o pouco dano das emisións da papeleira, salientando que as evidencias apuntan precisamente ao contrario. Non hai que esquecer que ENCE xa foi condenada por delito ecolóxico continuado. Quereamos lembrar ademais que a financiación empresarial das investigacións (como

ocorre no caso de ENCE e a nosa Universidade) é observada con gran recelo na comunidade científica internacional. Os resultados de tais investigacións unicamente son aceptados logo dunha pormenorizada análise e discusión, e iso só se consegue se son publicados nos foros adecuados (revistas científicas e congresos internacionais de prestixio).

3. Como docentes preocupámonos o futuro dos nosos estudantes en tanto que cidadáns e profesionais. Dende hai máis dun ano funciona na web da EUET Forestal unha bolsa de traballo dixital, na que hai 15 empresas rexistradas (a 16 de marzo de 2005). Nin ENCE nin NORFOR manifestaron o seu interese por contratar aos nosos titulados a través desta ferramenta (seguro que despois deste escrito aparecerán "por arte de maxia" na lista). E posto que ENCE non é, nin de lonxe, a principal canteira de emprego para eles, apostamos por un desenvolvemento forestal diverso e sustentábel. Isto é coñecido internacionalmente como "Ecoforestry", é dicir Silvicultura ecolóxica. As plantacións de eucaliptos son necesarias do mesmo xeito que necesitamos plantar patacas ou millo. Porén, non son bosques nen producen ningún dos beneficios que os bosques proporcionan á sociedade. Que non intenten vendernos gato por lebre.

4. Como cidadáns queremos expresar a nosa leducia por vivir nun país democrático no que a xente pode manifestarse, como ocurrirá o día 18 de marzo, e xa aconteceu noutras ocasións. A represión gubernativa cando a erección de ENCE é historia pasada e nestes anos de chapapote e guerras polo petróleo aprendimos a levarlle a contraria ao poder. O 18 de marzo, o poder dos cartos e algunha xente van pasear do

brazo. ¡Alegrámonos por isto! e esperamos o mesmo sentimento no futuro.

5. Como cidadáns tamén queremos amosa-la nosa preocupación pola participación na extensión do complexo de ENCE de empresas con historial delitivo ou de graves negligencias de seguridade (caso de Georgia Pacific, para máis detalles ver www.foxriverwatch.com/georgiapacific.html), porque a terra é nosa e temos a obriga de legala en bó estado aos nosos fillos. Nisto consiste o desenvolvemento sustentábel, algo do que falan moitos políticos, pero que lamentablemente ignoran, ou o que é peor, pervirten para favorecer aos seus amigos.

A apropiación de recursos públicos para intereses privados lémbra-nos os versos de Neruda,

No, aire,
no te vendas,
que no te canalicen,
que no te entuben,
que no te encajen
ni te compriman,
que no te hagan tabletas,
que no te metan en una botella."

Oda al aire

Só habería que engadir, que non te use ENCE.

Manifesto asinado en Pontevedra,
marzo de 2005, por:

Adolfo Cordero Rivera (Catedrático de Ecoloxía), Carlos Alonso (Investigador Parga Pondal), Milagros Izquierdo (Profesora Titular de Escola Universitaria), Francisco Botana (Profesor Titulares de Universidade, TU), Pío González (TU), Mª Eugenia López de Silanes (TU), Purificación Marcet (TU), Carlos Souto (TU).

**COA SAÚDE E O AMBIENTE
NON SE NEGOCIA**

MANIFESTACIÓN

O 4 DE XUÑO

TODAS E TODOS Á PONTEVEDRA

ÁS 20:30

NA PRAZA DE A FERRERÍA

INVESTIGACIÓN RECURSOS MARIÑOS E MEDIO AMBIENTE LITORAL

A catástrofe do Prestige puxo de manifesto que a relación entre Galiza e o mar é intensa e non sempre feliz. A costa galega alberga un patrimonio natural de enorme valor e posúe recursos dos que depende unha parte importante da economía do país. Porén, o estado de conservación do litoral galego era preocupante xa antes do accidente do Prestige. Varios grupos de investigación da Facultade de Ciencias da Universidade da Coruña (UDC) están a abordar diferentes estudos de grande interese ambiental e social. (Ver ADEGA-Cadernos números 9 e 10)

CONTAMINACIÓN POR TRIBUTO DE ESTAÑO (TBT) NAS RÍAS GALEGAS

O composto máis tóxico xamais introducido de forma deliberada no medio ambiente é o tributilo de estaño ou TBT, biocida habitualmente empregado nas pinturas antiincrustantes para barcos e outras estruturas mergulladas. Estendido o seu uso por todo o planeta, os efectos negativos do TBT rexistráronse por primeira vez na bahía de Arcachon, na costa atlántica de Francia. En Arcachón, o número de ostricultores reduciuse de repente á metade e as perdas económicas foron cuantiosas.

A maior concentración de TBT aparece en portos comerciais e deportivos, canles de navegación, etc, pero actualmente xa está distribuída por todo o mundo. Os macroinvertebrados máis afectados son os moluscos, sobre todo gasterópodos e bivalvos, pola súa alta taxa de bioacumulación e baixa taxa de depuración. Así, o corniño ou caramuxo *Nucella lapillus* converteuse nun dos mellores bioindicadores deste contaminante. O imposex é un tipo de disrupción endócrina que consiste na superposición de caracteres sexuais masculinos sobre as femias. No corniño, imposex comeza a concentracións inferiores a 0.5 ng (nanogramos) de estaño por litro.

O estudo da contaminación por TBT no litoral galego é parte do traballo de María Quintela. Este traballo concluíu que se detecta imposex en todas as poboacións de *Nucella lapillus* do litoral galego, cunha porcentaxe de incidencia que vai desde o 77% ao 100%. No 67% das poboacións, o total das femias estaba afectado por imposex. Os puntos de maior incidencia son as rías de A Coruña, Vigo, Ferrol e Muros.

A EROSIÓN DO LITORAL

O litoral é unha zona que sofre a acción de axentes dinámicos moi diver-

sos e enérxicos, e o proceso natural de erosión estase convertendo actualmente nun problema grave, que afecta directamente aos importantes intereses económicos que se dan cita na franxa costeira. Para Xosé Luis Pagés, nas costas do Atlántico europeo, o proceso de erosión xeralizado debido á subida do nivel do mar vese agravado en sectores litorais concretos por unha erosión acelerada, causada pola construción de espigóns, diques, paseos marítimos e edificios, extraccións de area, etc.

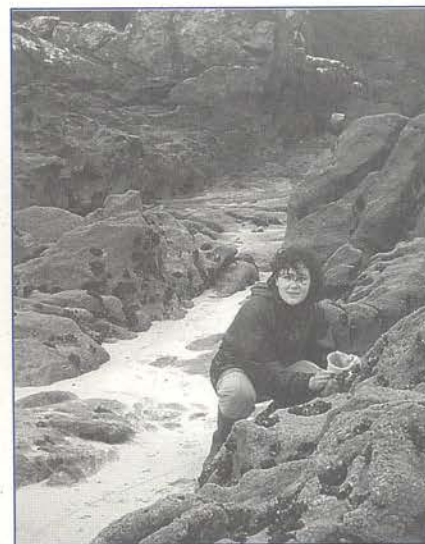
As solucións de defensa fronte á erosión poden ser de estabilización dura (obras e estruturas de enxeñaría), de estabilización branda (rexeneración e fixación), ou pasivas (adaptación á nova dinámica litoral). Pagés considera que para eludir os efectos negativos do proceso erosivo litoral cando afecta, por exemplo, ás praias, é necesario partir do coñecemento de cómo se orixinan as praias e dos seus mecanismos de funcionamento. Polas súas características e a gravidade do proceso erosivo nalguns puntos, a ría do Barqueiro foi obxecto de estudos de grande interese polo grupo de investigación de Pagés.

XESTIÓN SUSTENTÁBEL DA PESCA

Galiza é unha potencia pesqueira, pero a crise da sobrepesca nas nosas augas e nas do conxunto do planeta ameaza o futuro do sector. Juan Freire cuestiona a capacidade dos océanos mundiais de proporcionar un crecemen-

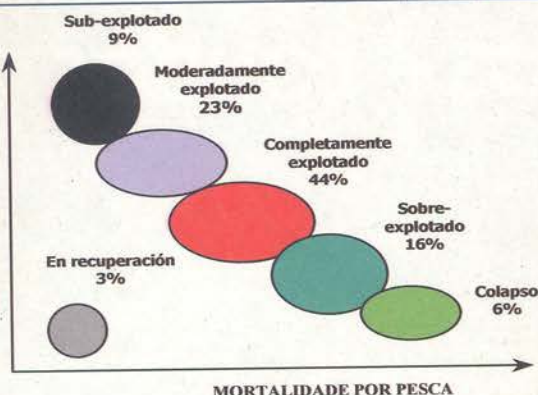
Juan Freire Botana. Profesor titular da área de zooloxía da UDC, participa nun amplo grupo interdisciplinar adicado ao estudo dos "recursos mariños e pescarías".

María Quintela Sánchez. Doutora en Bioloxía e investigadora da Área de Ecoloxía da UDC. O seu grupo desenvolve investigacións sobre o "efecto da contaminación nos ecosistemas acuáticos mariños e dulceacuáticos".

BENEFICIOS SOCIOECONÓMICOS E IMPACTOS ECOLÓXICOS DAS PESCARÍAS MARIÑAS DE TIPO INDUSTRIAL E ARTESANAL

	PESCA INDUSTRIAL	PESCA ARTESANAL
Número de pescadores empregados	±500.000	±12.000.000
Capturas anuais para consumo humano (tn)	±29.000.000	±24.000.000
Custo en capital de cada emprego (\$)	30.000-300.000	250-2.500
Capturas anuais para fariña, aceite, etc (tn)	±22.000.000	±0
Consumo anual de fuelóleo (millóns de tn)	14 - 19	1 - 2.5
Capturas (tn) por tn de fuel consumido	2 - 5	10 - 20
Empregos por millón de \$ investidos	5 - 30	500 - 4.000
Peixe destruído na pesca de camaron (tn/ano)	6.000.000-16.000.000	0

Situación de explotación das pesqueiras mundiais nos anos 90 (Fonte: FAO): O 70 % dos caladeiros mundiais estaban completamente explotados ou sobreexplotados.

to sostido das capturas, e considera evidente a redución dos últimos anos a nivel global. A causa é un esforzo pesqueiro excesivo (acompañado de artes e prácticas de pesca esquiladoras), polo que as limitacións e os recortes nas capturas deben ser un elemento imprescindible de calquera política que busque unha solución real.

Porén, non todos os segmentos de frota teñen a mesma relevancia social nin a mesma responsabilidade no estado actual dos recursos. Convén non esquecer que existen no mundo medio millón de

pescadores industriais fronte a uns 12 millóns de pescadores artesanais, pero os primeiros capturan a mesma biomasa ou máis que os segundos. E Freire conclue, "a pesca artesanal baséase máis no coñecemento e menos na técnica, é menos custosa e pode ser moito máis responsable e respectuosa co ambiente".

Asimesmo, Juan Freire alerta sobre os riscos da acuicultura, non exenta de efectos ecolóxicos relevantes, como a

modificación de hábitats, a competencia pola "semente salvaxe", a apropiación da produción primaria, a introdución de novas especies, ou o incremento das capturas pesqueiras para pensos.

+ INFORMACIÓN

Estas e outras investigacións foron publicadas en detalle nos números 9 e 10 de ADEGA-CADERNOS, xunto con outros artigos que completan diversos aspectos da xestión da pesca e da situación ambiental do litoral. Pedidos a ADEGA

José L. Pagés Valcarlos. Doutor e profesor asociado da área de Cristalografía e mineraloxía da UDC. Forma parte dun grupo de investigación adicado á "dinámica litoral e fluvial", entre outras liñas.

C E I D A
CENTRO DE EXTENSIÓN UNIVERSITARIA
E DIVULGACIÓN AMBIENTAL DE GALICIA

18-19 de xullo de 2005

NOVOS AVANCES EN INTERPRETACIÓN E GUIADO ECOTURÍSTICO

1º DIA

Como realizar unha interpretación efectiva
Pensar temáticamente
Interpretación Temática (IT)
Análise crítica de exemplos
Fundamentos teóricos da IT

2º DIA

Técnicas de Guiado e Comunicación Secuencial
3 Modelos para desenvolver un tema
Aplicacións da IT para influir na conducta humana
Exercizos prácticos de itinerarios temáticos
Presentacións grupais

DOCENTE

Sam H. Ham é profesor de Comunicación Ambiental e Conservación Internacional na Facultade de Recursos Naturais da Universidade de Idaho (EE.U.), onde dirixe o Center for International Training and Outreach.

Ten impartido cursos nas illas Galápagos, Australia, o Mar Vermello ou Alaska, e formado guías en moitos países de Europa, Asia, África e as Americas.

É experto na formación de guías de ecoturismo e na aplicación da Teoría da Comunicación para mellorar o comportamento dos visitantes ás áreas protexidas.

MATRÍCULA: 100 €
PRAZAS LIMITADAS
INFORMACIÓN:

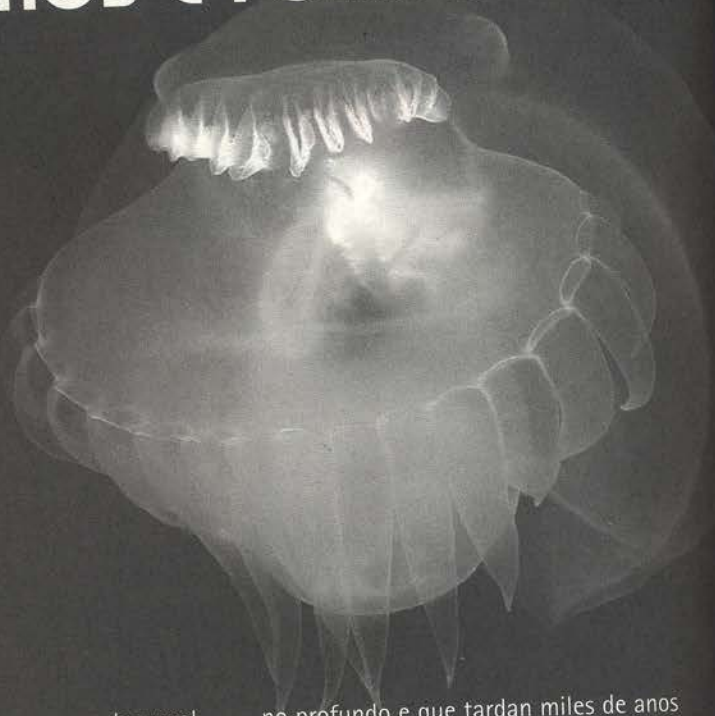
CEIDA - Castelo de Santa Cruz s/n 15719 Liáns, Oleiros (A CORUÑA) - Tif: 981 630 618 - Fax: 981 614 443 - www.ceida.org - ceida@ceida.org

O IMPACTO DA PESCA DE ARRASTRE EN ALTA MAR

CONFLITOS PESQUEIROS E FONDOS

MARIÑOS

Sebastián Losada*

As zonas profundas dos oceanos son as últimas áreas relativamente virxes dos mares do Planeta. Unha campaña internacional demanda a declaración dunha moratoria sobre a pesca de arraste en augas internacionais. Unha das principais frota que practican este tipo de pesca é a galega, cuns 40 buques implicados. Como é sabido, a visita do buque de Greenpeace MV Esperanza a Vigo en novembro de 2004, cando viña de facer unha acción directa contra o pesqueiro de bandeira lituana e capital galego Anuva, motivou unha forte resposta das organizacións de armadores contra Greenpeace. Pola contra, as organizacións ambientalistas galegas ADEGA, CEMMA, FEG e SGHN apoiaron a campaña contra a pesca de arrastre en alta mar.

O final do século pasado forzou a desaparición do mito dos oceanos como fonte inesgotábel de recursos. Durante demasiado tempo os oceanos estiveron ao alcance de quen tivese medios para explotalos; paralelamente, os avances tecnolóxicos posibilitaron unha capacidade de captura moi por riba das posibilidades de reprodución destes ecosistemas. Os resultados non se fixeron esperar. A actividade pesqueira foi esgotando as poboacións das especies que ocupan os lugares máis elevados das complexas redes tróficas mariñas, alén de causar outros moitos impactos.

AS PROFUNDIDADES MARIÑAS

Non existe unha definición común das pesqueiras de augas profundas, mais podemos dicir que son as que suceden a máis de 500 metros de profundidade, e até os 2.000 metros ou máis. Até hai relativamente pouco considerábase que estas zonas albergaban moi pouca biomasa e diversidade, pero a información recente revela que entre 500.000 e 100 millóns de novas especies aínda descoñecidas poden habitar estas áreas.

Esta biodiversidade non se distribúe uniformemente, senón que está asociada a zonas concretas, como montes submarinos e dorsais. Apenas 250 dos máis de 100.000 montes submarinos que existen teñen sido estudados.

Asociados a estes montes atópanse grandes extensións de corais de auga

fría, un hábitat crítico para o desenvolvemento da vida en condicións tan adversas como as que existen no ocea-

ALGUNHAS CIFRAS E FEITOS

Entre 0,5 e 100 millóns de especies descoñecidas poden habitar os fondos mariños.

A abundancia de peixes predadores é de só o 10% dos seus niveis preindustriais.

Posíbel desaparición de moitas poboacións de cetáceos nas próximas décadas.

Descenso da produción pesqueira desde principios dos 90.

Globalmente, 1/3 das capturas son devoltas mortas ao mar.

O 25% dos arrecifes de coral ten desaparecido.

O 25% dos bosques de mangue foi destruído nos últimos 20 anos.

O 80% das capturas de especies de profundidade proveñen do arrastre.

O arrastre causa perdas do 95-98% na cobertura de coral de montes submarinos.

O 95% das capturas de arrastre en augas internacionais débese só a 11 países.

O ecosistema faise máis vulnerábel ao cambio climático ou á contaminación.

no profundo e que tardan miles de anos en formarse. No Atlántico NE, unha zona cara a que a frota galega de altura se está a expandir, sabemos que os corais de auga fría están amplamente distribuídos.

O ARRASTE: A PRINCIPAL AMEAZA

Dous motivos xustifican que as medidas se centren nas artes de arrastre: en primeiro lugar, o 80% das capturas de especies de profundidade en alta mar proveñen do arrastre. En segundo lugar, esta é ademais unha arte que ten un evidente impacto físico sobre o medio. Téñense documentado perdas do 95-98% na cobertura de coral de montes submarinos como resultado do arrastre en augas profundas. Trátase de ecosistemas "especialmente fráxiles e facilmente reducidos a entullos".

En novembro de 2004, a Asemblea Xeral da ONU mencionou explicitamente ao arrastre de fondo como unha ameaza aos ecosistemas de augas profundas. Igualmente, a Unión Mundial para a Natureza (UICN) aprobou unha resolución pedindo á ONU unha moratoria sobre o arrastre en augas internacionais.

A EXPANSIÓN CARA A AUGAS INTERNACIONAIS

As augas internacionais son aquelas situadas a máis de 200 millas de distancia da costa, e na súa grande maioría non contan cun marco legal necesario

para xestionar pescarías de arrastre de fondo. Tan só 11 países, entre eles España, son responsábeis do 95% das capturas de arrastre en augas internacionais.

A captura é aínda relativamente pequena globalmente, pero existe unha cantidade considerábel de pescarías experimentais en augas internacionais. A tendencia é ao aumento deste tipo de pesca nos próximos anos.

PESCA OU MINARÍA?

A pesca de arrastre en profundidade non pode ser presentada como unha actividade sustentábel. O certo é que, pese á falta de datos, considérase que a práctica totalidade das poboacións de profundidade explotadas no Atlántico Norte están sobreexplotadas.

A Comisión Europea describiu as pescarías de peixe reloxo -unha especie de profundidade- no Atlántico NE como "consistentes cunha actividade mineira: localízanse agregacións de peixes e esgótanse de forma secuencial". Nunha revisión científica destas pescarías concluíuse que as poboacións son "tipicamente esgotadas, a miúdo en 5-10 anos, até o punto do colapso comercial ou de niveis de poboación baixísimos".

Unha xestión pesqueira responsábel necesita en primeiro lugar de información adecuada sobre a bioloxía das poboacións explotadas, a súa distribución espacial e temporal, sobre os ecosistemas que habitan. No caso das pescarías en augas profundas non dispoñemos destes datos. Virtualmente todas as pescarías de augas profundas son inconsistentes co Tratado de Pesca de Nacións Unidas ou co Código de Con-

duta para unha Pesca Responsábel da FAO.

É CIENCIA O QUE NOS FALTA?

Unha das acusacións que vimos escoitando é a falta de datos científicos sobre a que sustentar a campaña que levamos a cabo. Pola contra, o que cōmpren son datos nos que sustentar unha explotación racional destas pescarías. En 2004, 1.136 científicos de 69 países aprobaron unha declaración expresando a súa preocupación por "as actividades humanas, e en particular a pesca de arrastre, que están a causar danos irreversíbeis aos corais de augas frías e ás comunidades de esponxas nas plataformas mariñas, montes submarinos e nas dorsais oceánicas". Na súa declaración demandaban o establecemento dunha moratoria.

O que se discute aquí é algo fundamental: quen debe soportar a carga da proba. O que a industria pesqueira argumenta é o seu dereito a explotar un recurso até que se demostre que a súa actividade é insustentábel. Este é exactamente o mesmo razoamento que nos ten levado ao esgotamento de especies e caladoiros en todo o mundo. As características das profundidades mariñas fan especialmente importante a conservación do soporte físico do ecosistema e a adopción do principio de precaución.

A MODO DE REFLEXIÓN

Desde 1983 até 1998, Greenpeace desenvolveu unha intensa campaña para conseguir que a ONU prohibise o uso das redes de deriva. En 1992, a ONU declarou unha moratoria e a UE prohibiu en 1998. A campaña tivo un

grande apoio en España. Os barcos implicados eran, no caso europeo, franceses e italianos. En Francia, Greenpeace recibiu acusacións de todo tipo: falta de argumentos científicos, intereses inconcesábeis, etc. Os mesmos argumentos que aconsellaban a prohibición das redes de deriva son aplicábeis ao arrastre en augas profundas. A única diferenza é que non había barcos españois usando redes de deriva no Cantábrico.

É precisa a recuperación duns ecosistemas mariños que teñen sido gravemente alterados pola actividade industrial humana. Para isto, é imprescindible unha redución a curto prazo do esforzo pesqueiro, comezando polas prácticas pesqueiras de maior impacto.

O actual modelo pesqueiro industrial demostrou non ser sustentábel, e non debemos reproducir este mesmo modelo nas zonas profundas mariñas, ecosistemas que son aínda máis fráxiles e sensíbeis á sobreexplotación. Necesitamos un enfoque precautorio: non debemos lanzarnos a explotar un ecosistema sen garantías.

Necesitamos un auténtico debate sobre que modelo pesqueiro pode ser sustentábel. Debemos dar prioridade ás artes de pesca máis selectivas, aos sectores que xeran máis emprego, empregan menos combustíbel, ou proporcionan un produto de maior calidade. Necesitamos ademais unha rede representativa de áreas mariñas protexidas. Son requisitos que deixan ás frota artesanais como as mellor colocadas para poderen garantir unha actividade responsábel no futuro.

COALICIÓN PARA A CONSERVACIÓN DOS FONDOS MARIÑOS

A Coalición para a Conservación dos Fondos Mariños é unha alianza de máis de 40 organizacións internacionais que traballa a prol dunha moratoria á pesca de arrastre en alta mar. En abril, unha delegación da Coalición, encabezada pola prestixiosa oceanógrafa Sylvia A. Earle, visitou España para manter diversos contactos. A Coalición convidou ao movemento ecoloxista galego a asistir a unha reunión en Madrid con organizacións ambientalistas. Asistiu en nome dos ambientalistas galegos o biólogo Alfredo López, da Coordinadora para o Estudo dos Mamíferos Mariños (CEMMA), da que forma parte ADEGA.

Para Sylvia Earle, o problema máis acuciante dos fondos mariños é a impunidade coa que obran os responsábeis da súa explotación e a desinformación da poboación mundial. Subliñou que "os próximos 15 anos son cruciais e agora temos o poder de cambiar a situación e isto empeza concienciando á poboación da existencia do problema, algo que até hai moi pouco era case descoñecido". A xuízo da oceanógrafa norteamericana, "a pesca industrial é absolutamente insostíbel". Máis información sobre a campaña en www.savethehighseas.org.

ADEGA

*Sebastián Losada é Responsábel de Pesca de Greenpeace España.

Nota: Na versión electrónica de Cerna estará dispoñible unha versión máis detallada deste artigo, incluíndo unha relación de referencias bibliográficas e documentais.

Greenpeace

PROXECTO DE RECUPERACIÓN DAS MARXES FLUVIAIS DO SAR

No programa do Goberno Municipal do Concello de Ames para 2003-2007, establecíase a realización dun plan para a recuperación das marxes do Sar, priorizando a súa conservación e o aproveitamento do río con fins recreativos, didácticos e culturais. Para levar adiante esta proposta de xeito completo e global, o Concello ten que contar con outras administracións, xa que a depuración e tratamento das augas é unha competencia de ámbito supramunicipal e non ten sentido un proxecto que non teña en conta a depuración da totalidade das augas vertidas ao Sar.

A Concellaría de Medio Ambiente de Ames presentou un proxecto de recuperación das marxes do Sar, na cal se recompilou a información necesaria e xa se apuntan actuacións. Este proxecto foi elaborado por Renxema Consult. S.L. consultora de recursos naturais, xeotecnia e medio ambiente. O traballo constitúe un estudo de ordenación territorial sobre o tramo do río Sar (medio físico e sistema fluvial) que transcorre polo Concello de Ames e ten como obxectivo principal a confección dun plano de actuacións.

CONCLUSIÓNS DO PROXECTO:

-Necesítase un maior control no funcionamento da depuradora das augas residuais de Compostela. (solución a medio-longo prazo)

-En varios puntos do río preséntanse procesos erosivos nas marxes.

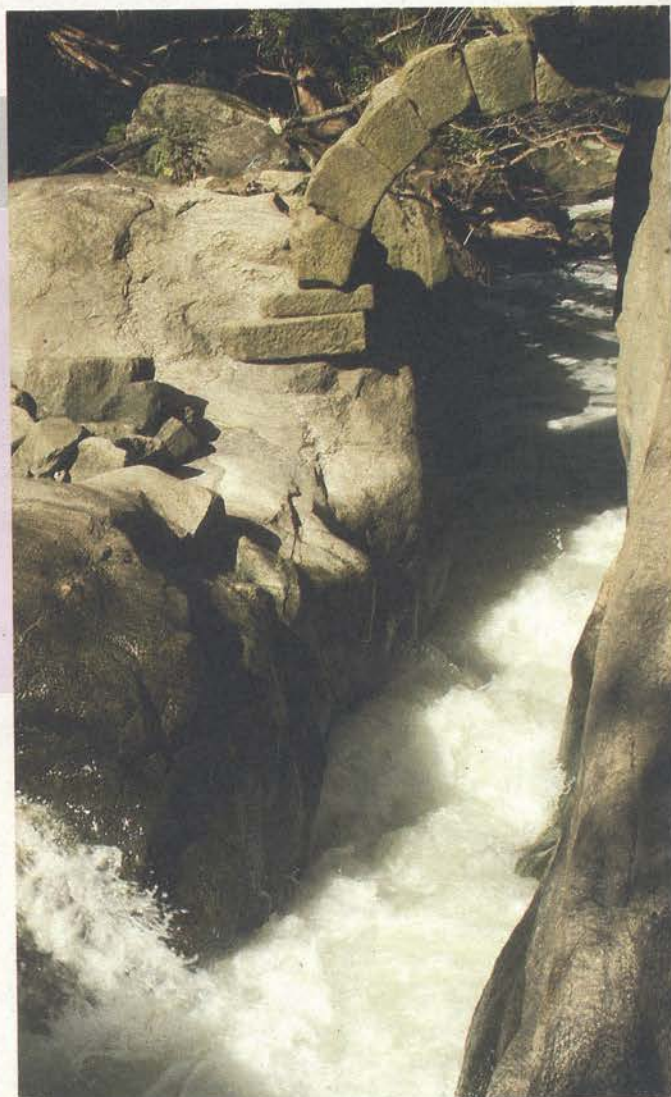
-Cómpre respectar as servidumes de paso, evitando a sobreexplotación de zonas de cultivo ás beiras do río.

-Aparecen pequenos illotes producidos por materiais arrastrados e depositados na canle do río.

ACTUACIÓNS E PROPOSTAS:

(a especificar e delimitar nas diferentes fases do proxecto)

- Repoboación vexetal
- Limpeza de ribeiras e canles
- Eliminación de especies invasoras
- Estabilización de noiros
- Creación de zonas húmidas
- Recuperación de áreas de interese
- Creación de rutas nas ribeiras do río
- Creación dun espazo natural de interese local

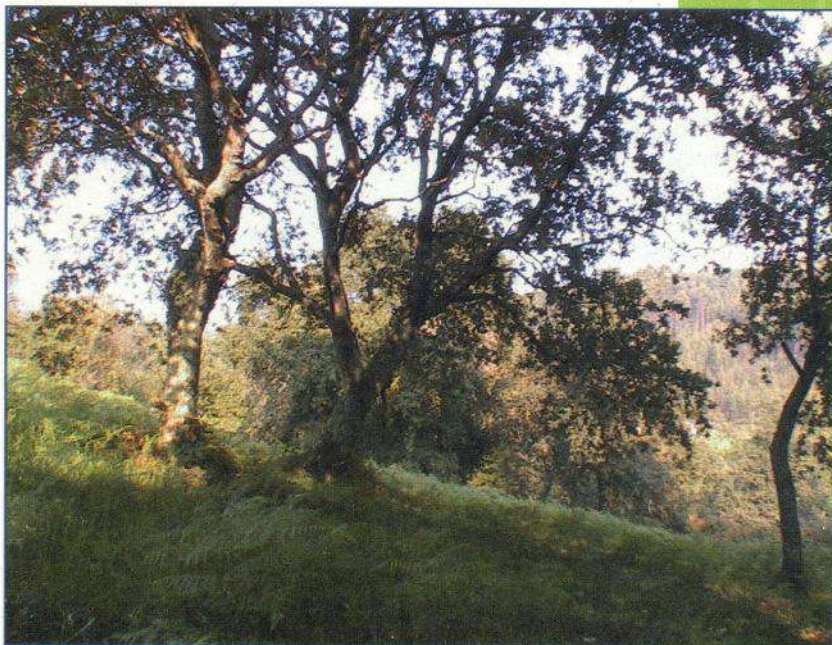

AS FRAGAS RESIDUAIS FERROLÁS

Aínda que Ferrol é unha das localidades máis eucaliptizadas do País, existen porén masas residuais dispersas de bosque atlántico en estado seminatural, predominando os carballos, os castiñeiros, os vidueiros e nalgún caso os acivros. Localízanse nas parroquias ferrolás de Serantes (Fraga de Menáncaro), de Leixa (Fragas da Pega e da Casa do Monte), da Graña (Fraga do Monte Fontelo) e de Covas (Acivreiral das Forxas). Cunha superficie reducida, contribúen a conservar a biodiversidade local e un anaco da paisaxe orixinal, nun municipio fortemente antropizado e cunha nefasta xestión do territorio. Evitar o seu deterioramento e impedir que os intereses particulares nos priven destes bens comúns require que o Concello de Ferrol decreta urxentemente a súa protección. Neste artigo presentamos unha descrición das fragas residuais ferrolás e dos problemas que afectan á súa conservación, xunto coas actuacións de ADEGA-Trasancos para protexelos.

FRAGA DE MENÁNCARO

Áchase nas proximidades da Ermida de Chamorro (lugar onde se celebra a popular romaría) limitando co Río da Sardiña. As especies arbóreas predominantes son os carballos (*Quercus robur*), con algúns exemplares centenarios, e os ameneiros (*Alnus glutinosa*) e salgueiros (*Salix* spp.) que, xunto con outras especies vexetais, constitúen o bosque de riveira. Tamén se atopan outras especies como os castiñeiros (*Castanea sativa*), piñeiros (*Pinus pinaster*), loureiros (*Laurus nobilis*), pereiras bravas (*Pyrus* sp.), etc. Un dos principais problemas de conservación que presenta esta masa arbórea é a urbanización de boa parte dos terreos, pois o Plan Xeral de Ordenamento Municipal (en diante PXOM) contempla nesa zona tres tipos diferentes de uso do solo: unha parte, correspondente á carvalleira, foi calificada como Solo Rústico Apto para Urbanizar tipo A, destinado a uso residencial. Outra parte, correspondente a unha zona constituída por hortas e terreos baldíos califícouse como Solo Rústico Común, mais non de especial protección, pois aínda que o PXOM di estar "libre" de edificación, permítense explotacións agropecuarias, construcións e instalacións relacionadas co servizo de obras públicas, ademais de vivendas unifamiliares illadas vencelladas á explotación agropecuaria. E unha terceira parte é a única protexida, constituída polo bosque de riveira do Río da Sardiña e do Rego de Aneiros.

FRAGA DA PEGA

Limita co Rego de Fonteiroa, cauce fluvial tributario do Río Freixeiro. As especies arbóreas predominantes son os carballos e os vidueiros, mais pódense atopar piñeiros, loureiros e espiños, ademais de especies arbóreas ripícolas bordeando o regato. Na actualidade, esta fraga ven sendo utilizada como lugar de pastoreo para o gado bovino, principalmente. Non obstante, está calificada na súa totalidade polo PXOM como Solo Rústico Apto para Urbanizar tipo E, reservado para uso industrial e de servizos. Precisamente, un dos principais problemas que ameazan a súa conservación é a construción do polígono industrial denominado "Parque Empresarial de Ferrol" (consultar páxinas 12 e 13 da Cerna nº 43) o cal, de levarse a cabo, destruíría a devandita masa arbórea. En vez de aproveitarse a Fraga da Pega como área verde, a 1ª Fase do proxecto industrial contempla unha zona verde artificial e de equipamentos sobre unha parte da fraga, para o cal habería que efectuar un desmonte parcial no outeiro no que se atopa dita masa arbórea e canalizar parte do rego. Ademais do polígono industrial, o aceso rodado ao porto exterior de Ferrol atravesaría parcialmente a fraga. Aínda que non o expresa de forma clara, na declaración de impacto ambiental desta vía rodada dedúcese que o trazado orixinal da mesma modificarase puntualmente ao seu paso por esta zona co obxecto de non afectar á citada masa forestal, atendéndose deste xeito a unha das alegacións formuladas por ADEGA-Trasancos ao proxecto. Non obstante, de pouco servirá esta medida se se leva a cabo o polígono industrial.

FRAGA DA CASA DO MONTE

Unha parte desta fraga de Leixa pertence ao Pazo do Monte (S. XVIII), reconvertido recentemente nun restaurante, e outra parte ao Concello de Ferrol. Os terreos adscritos ao Pazo califícanse como Finca Singular en Solo Rústico. Polo seu interese arquitectónico, histórico, cultural ou ambiental, derivado da súa construción ou da existencia de xardinería ou arboredo de notabel desenvolvemento, prohibese a corta de especies arbustivas ou arbóreas, tanto autóctonas como exóticas, que polo seu porte, idade ou situación estratéxica formen parte importante da configuración ambiental do conxunto. Os terreos propiedade do Concello están

calificados, porén, como solo industrial. As especies arbóreas predominantes na Fraga da Casa do Monte son os carballos, a maioría centenarios e de grande porte, e os vidueiros. Nesta fraga pódense atopar tamén algúns exemplares novos de faias, entre outras especies arbóreas e arbustivas autóctonas. Os principais problemas de conservación son a utilización parcial do terreo para actividades industriais, talas para o aproveitamento hortícola do terreo e o inzamento de especies alóctonas como o eucalipto e a acacia.

FRAGA DE MONTE FONTELO

Está calificada polo PXOM como Área de Defensa, dado que todavía non foi desafectada polo Ministerio de Defensa, ficando regulada pola Lei de Zonas e Instalacións de Interese para a Defensa. Nesta fraga permítense usos, edificacións e instalacións destinados á "defensa nacional". Nela predominan os castiñeiros e os carballos. As principais ameazas de conservación para esta masa arbórea radican nas eventuais talas que oficiais da Armada española afectan para especular coa madeira, a invasión de especies exóticas como o eucalipto, e os incendios forestais.

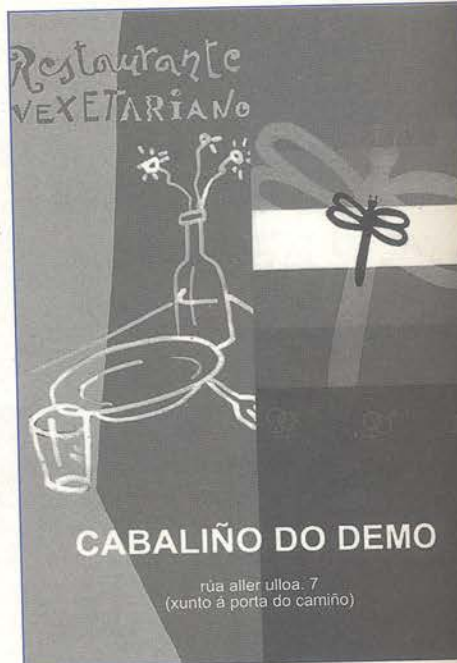
ACIVREIRAL DAS FORXAS

Situado sobre unha vella mina de ouro no lugar de Covarradeiras, nel podemos atopar numerosos acivros, e tamén castiñeiros, vidueiros, entre outras especies vexetais. Está baixo a Ordenanza de Protección do Monte e da Paisaxe Forestal, que comprende os espazos forestais, o monte e as zonas de elevada pendente destinados a crear reservas naturais e produtivas, elementos de separación entre núcleos habitados ou simples referencias da paisaxe libres de edificación. Neste tipo de solo prohibese de xeito xeral todos os usos

que supoñan edificación e, dun xeito máis ambiguo, as nivelacións do terreo que modifiquen as características naturais do solo ou alteren a paisaxe, así como o emprego de especies estranas que danen a paisaxe e o equilibrio ecolóxico. Dado que a mina de ouro, de orixe romana, sobre a que se asenta o acivreiral está catalogada pola Dirección Xeral de Patrimonio, o acivreiral tamén se ve beneficiado pola protección do xacemento. As principais ameazas deste acivreiral son a grave invasión de especies exóticas como o eucalipto e as falsas acacias, as cortas de acivros para o nadal, e a usurpación de pés novos para replantar en fincas particulares, ademais dos incendios forestais.

O TRABALLO DE ADEGA-TRASANCOS EN DEFENSA DAS FRAGAS

Cando ADEGA-Trasancos formulou no seu día alegacións ao PXOM de Ferrol só tiña coñecemento da Fraga de Menáncaro, para a cal solicitou a súa protección. Porén, esta alegación foi desestimada polo

NOMES COMÚNS E CIENTÍFICOS DAS PRICIPAIS ESPECIES ARBÓREAS PRESENTES NAS FRAGAS FERROLÁS

AUTÓCTONAS

Carballos: *Quercus robur*
 Ameneiros: *Alnus glutinosa*
 Salgueiros: *Salix* spp.
 Castiñeiros: *Castanea sativa*
 Piñeiros: *Pinus pinaster*
 Loureiros: *Laurus nobilis*
 Pereiras bravas: *Pyrus* sp.
 Vidueiros: *Bétula celtiberica*
 Espiños: *Crataegus monogyna*
 Faias: *Fagus sylvatica*
 Acivros: *Ilex aquifolium*

ALÓCTONAS (invasoras)

Eucalipto: *Eucalyptus globulus*
 Acacia: *Acacia dealbata*
 Falsa acacia: *Robinia pseudoacacia*

Concello de Ferrol (daquela BNG-PSOE), enterándonos pouco máis tarde que un dos propietarios da citada fraga era -e segue a ser- un ex-Conseleiro de Industria da Xunta de Galicia que na actualidade ostenta o cargo de Tenente de Alcalde por Independentes por Ferrol (I.F.). Sospeitamos que foi el quen presionou ao Concello ou negociou con este para que, cando menos, unha parte dos terreos da fraga se recalificaran como urbanizábeis. Este señor está tan ansioso por urbanizar ditos terreos (tamén todo o municipio, se lle deixan) que no ano 2001, xunto con outros/as propietarios/as, contratou unha empresa madeireira para arrasar literalmente o bosque de riveira do Río da Sardiña, mermando significativamente a masa forestal da devandita fraga. Tras denunciar os feitos ante os organismos competentes (Concello de Ferrol e Xunta de Galicia), ADEGA logrou paralizar as talas (autorizadas pola propia Xunta) mais, en varias ocasións, tivo que intervir directamente para impedir que os madeiristas retiraran a madeira cortada ante a inoperancia dos citados organismos, a cal

fora confiscada pola Unidade de Medio Ambiente da Policía Local a petición de ADEGA. As accións directas xunto coa presión mediática foron determinantes para paralizar a desfeita.

Este lamentábel suceso motivou que no outono do 2001 ADEGA presentara formalmente un escrito no Rexistro municipal do Concello de Ferrol demandando a conservación e protección, non só da Fraga de Menáncaro, senón tamén do resto das fragas residuais descritas, pedindo que se declararan como Espazos Naturais de Interese Local (E.N.I.L.), dacordo coa Lei galega de Conservación da Natureza (Lei 9/2001, do 21 de agosto). Esta Lei permite aos concellos a posibilidade de declarar como E.N.I.L. "aqueles espazos integrados no seu termo municipal que polas súas singularidades sexan merecedoras dalgún tipo de protección dos seus valores naturais" (art. 17). Porén, como era de esperar, o escrito foi ignorado polo Goberno local, máis interesado na promoción de polígonos industriais e de autoestradas.

Apesares de todo, ADEGA continuou con novas accións reivindicativas e aproveitando a popular romaría de Chamorro (Serantes) desplegau nas proximidades unha pancarta reclamando a protección da Fraga de Menáncaro, acción que se levou a cabo durante tres anos consecutivos. Asimesmo, repartíronse centenares de folletos informativos ás/aos romeiras/os e recolléronse numerosas sinaturas a favor da conservación das fragas ferrolás. Actos semellantes realizáronse tamén no Día Forestal Mundial (21 de marzo), entregando este ano no Rexistro municipal arredor de mil sinaturas a favor da protección das fragas e, nalgunha ocasión, no Día Mundial do Ambiente (5 de xuño).

Tamén se mantiveron entrevistas tanto cos concelleiros de Urbanismo e de Medio Ambiente do anterior Goberno local (BNG-PSOE) como co Alcalde e Concelleiro de Medio Ambiente do Goberno actual (PP-IF). É tanto o desinterese institucional por preservar as fragas que, ao pouco tempo de entrar o novo goberno local (PP-IF), púxose á venda a parcela municipal da Fraga da Casa do Monte que está calificada como Solo Industrial, manifestando nos medios de comunicación que sería subastada "al mejor postor" para encher as arcas municipais. Solicitouse ademais e por segunda vez o "Catálogo de masas arbóreas e de exemplares de interese dentro do ámbito da zona rural do Concello de Ferrol" para comprobar se as fragas descritas foron recollidas no mesmo e, de ser así, se son obxecto dalgunha medida de conservación.

*Antón Fortuna é membro de ADEGA-Trasancos, e Yosi da SGHN-Ferrol

PINTOR DE QUINS

Pinturas ecolóxicas

Estrada Nacional 120, n.º 77
 C. P. 32411
 QUINS (Ourense)

Teléfonos
 988 481014
 655 142780

Fax
 988 481014

Rúa Nova
 CAFETERIA
 RESTAURANTE

Rúa Nova, 36

Santiago de Compostela

Teléfono
 981 566 980

Teléfono e Fax
 981 571 373

SOLUCIÓN PARA OS RESIDUOS ORGÁNICOS DO FOGAR

COMPOSTAXE CASEIRA

Ramsés Pérez*

Desde hai tres anos, Adegas ven desenvolvendo experiencias de compostaxe caseira en varios concellos galegos. O seu obxectivo e finalidade é a xestión dos residuos orgánicos domiciliarios sen necesidade de recollida nen transporte. Ao tempo, facilítase a súa conversión en fertilizante orgánico para a horta ou o xardín. A educación ambiental comunitaria é o elemento básico destes programas.

IMITANDO OS CICLOS NATURAIS

Na natureza non existen os residuos, todo o que esta produce ten unha función ou finalidade, nada sobra, todo ten o seu lugar no continuo "re-ciclar" da natureza. A observación detallada do medio, xunto coa adaptación ao contorno e a evolución durante longos períodos, deu lugar en moitas comunidades labregas a un sistema de tratamento dos residuos eficiente que aproveitaba ao máximo os recursos dispoñíbeis.

En Galiza ademais do esterco animal, resultado da mixtura de toxo, palla, etc con excrementos, os labregos empregaban outro abono que obtiñan co método da esterqueira. Tamén coñecida como lixeira ou "arghueira", (denominación derivada probablemente da palabra argazo, alga que se engadía como adubo a terra), era o resultado da acumulación dos restos da horta e do xardín xunto con outros restos orgánicos da cociña que non comían os animais da casa.

Estes residuos descompostos daban unha enmenda que se devolvía á terra de cultivo, imitando e favorecendo a reciclaxe da natureza. Esta práctica tradicional é algo que está presente todavía hoxe en moitos fogares galegos e que está a ser abandonada como outros tantos saberes rurais, relegados por unhas prácticas chegadas do mundo urbano moderno, tan asépticas como ineficientes, antiecolóxicas e despilfarradoras dos recursos da comunidade.

Cando o camiño que está a seguir a xestión do lixo na UE é o dos tres erres e a compostaxe, en Galiza compre por límite á xeración de residuos na orixe.

A produción de compost a nivel doméstico ou comunitario é a solución máis ecolóxica, razoábel e económica para os residuos orgánicos do fogar, combinada no seu caso coa alimentación animal. Máis de 300.000 familias galegas de zonas rurais e dalgúns zonas urbanas poden solucionar o problema da parte maior do lixo mediante a autocompostaxe: cos restos das podas e do xardín, os restos de comidas ou de vexetais elabórase compost, que a súa vez é un excelente fertilizante orgánico para os cultivos.

O PROGRAMA DE COMPOSTAXE CASEIRA COMUNITARIA

Hai xa uns anos que Adegas propuxo a diversos concellos galegos a posibilidade de desenvolver unha experiencia baseada na xestión e a educación ambiental comunitaria para o tratamento dos residuos orgánicos domésticos. O concello de Ferrol respostou positivamente na primavera de 2002, realizándose unha primeira experiencia piloto, que despois se ampliou a Santiago de Compostela e a outros concellos galegos.

O proxecto fórmase como unha experiencia piloto de produción de compost en zonas rurais e periurbanas mediante cesión temporal indefinida e instalación de composteiros en vivendas unifamiliares e de maneira experiencial en outras entidades como centros de ensino, etc. Preténdese mellorar esta práctica -a esterqueira- aínda existente,

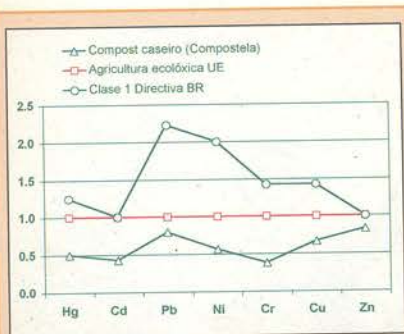
consolidada como unha alternativa ecolóxica e de futuro, e gañar experiencia para extendela a áreas máis grandes así como avaliar o deseño do proxecto educativo.

DESENVOLVEMENTO

O programa basease nun sistema tecnolóxico e educativo de baixo custo, que pretende retomar solucións propias da cultura popular galega, ao tempo que se presenta como exportábel a calquera outra sociedade. Conta por tanto con dous vectores parellos, o tecnolóxico e o educativo. O proxecto tecnolóxico consiste na instalación dun aparello, o composteiro, como novidade fronte a esterqueira tradicional, o que permite protexer a masa de residuos dos axentes externos non desexados, e acelerar a súa descomposición. Outro elemento do proxecto

EXPERIENCIA: NUNHA RESIDENCIA UNIVERSITARIA

Un dos obxectivos de ADEGA é o de fomentar a compostaxe descentralizada en pequenos núcleos nos que se poida dar unha participación colectiva. A experiencia de Adegas foi presentada nunha residencia Universitaria de Lugo, onde foi acollida e adaptada á súa realidade. Instalouse un composteiro na carballeira próxima á residencia universitaria, facéndose unha xestión comunitaria dos residuos orgánicos. A "bolseira verde" da residencia coordinou os traballos.

O contido en metais pesados está por debaixo dos límites exixidos pola Unión Europea para emendas orgánicas destinadas á agricultura ecolóxica (concentración de referencia = 1). Tamén cumpriría a calidade máis exixente da futura directiva de residuos orgánicos e compostaxe (Clase 1, no segundo borrador da directiva).

tecnolóxico é o dominio en profundidade do proceso de compostaxe por parte das persoas encargadas da súa aplicación.

O proxecto educativo consiste na explicación asequíbel aos usuarios tanto do proceso de compostaxe como da xestión dos residuos en xeral, e dos aspectos ecolóxicos e ambientais relacionados. Para isto, faise un seguemento dos composteiros, programándose visitas nunha fase inicial intensiva que se prolonga durante un semestre. Esta fase intensiva remata cunha avaliación tanto do resultado do tratamento (parte técnica) como do propio proceso educativo, pensando ademais en favorecer futuras actuacións.

A avaliación técnica inclúe a inspección visual para determinar aspectos como a estrutura e o tipo de residuos achegados ao composteiro, a determinación de humidade e temperatura e, nun número reducido de casos, a análise de metais pesados. Os resultados deben retroalimentar a acción educativa, razón pola cal se dá prioridade á inspección in situ, o que permite tomar decisións no mesmo momento. As outras determinacións (metais pesados, etc) permiten avaliar outros aspectos e dúbidas sobre o balanço ambiental desta alternativa, realizándose en colaboración coa Universidade da Coruña (UDC).

A avaliación educativa ten por obxectivo avaliar a capacidade dos participantes para responsabilizarse da autoxestión dos residuos orgánicos (participación no programa), así como identificar e analizar as variábeis sociais, educativas e culturais que favorecen ou atrancan o desenvolvemento da estratexia educativa e do conxunto do programa. A avaliación final resúmese nunha enquisa sobre os aspectos sociais e comunicativos da campaña. Esta última tarefa levouse a cabo coa colaboración da Universidade de Santiago de Compostela (USC).

O papel da educación ambiental na xestión do medio debe ter como fin últi-

mo modificar a xestión, facéndoa participativa e converténdoa nun proceso de aprendizaxe permanente. A integración destas dúas cuestións nos programas de compostaxe caseira reforza este obxectivo. Por outra banda, estamos diante dun proxecto de EA comunitaria, xa que a súa aplicación pretende dar solución a un problema ambiental local, ao nivel do concello, barrio ou aldea, facendo uso dos recursos da comunidade, recuperando o seu saber ambiental e promovendo a súa autonomía.

ALCANCE E RESULTADOS

Desde xullo de 2002, Adegas desenvolveu cinco programas de compostaxe caseira que, con un sexto programa próximo a comezar, suman un total de 430 vivendas (ver cadro). Na actualidade están na fase inicial os programas de Serra de Outes, Mugardos e Ames.

A avaliación continua do proceso mostrou nunha ampla maioría dos participantes un claro interese pola compostaxe doméstica e a súa disposición a levala a práctica, ademais dunha clara sensibilidade de cara a problemática dos residuos. A avaliación final permitiu comprobar a percepción dos principais aspectos da campaña por parte dos seus destinatarios, e determinar en que grado estas persoas poden considerarse formadas para continuar por si mesmas e sen tutela continuada a realización do tratamento dos seus residuos orgánicos. Con todo, recoméndase un servizo de asesoramento para resolver as dúbidas que poidan surxir e unha inspección anual.

Ramsés Pérez é responsábel de Educación Ambiental de ADEGA.
Neste programa colaboran:
Manuel Soto Castiñeira (UDC)
Pablo Ángel Meira Cartea (USC)

DOCUMENTACIÓN

en www.adegagaliza.org

- Actas das Xornadas "A Xestión dos Residuos na Galiza e na UE"
- Pequena guía da compostaxe caseira

PROGRAMAS DE COMPOSTAXE CASEIRA XESTIONADOS POR ADEGA

Concello	Tipo de asentamento	Nº de composteiros	Data de realización
Ferrol	Parroquias rurais	10	2º semestre 2002
Santiago de Compostela	Zonas rurais e periurbanas	150 (1º Programa)	Maio-novembro 2003
Serra de Outes	Zona rural	150 (2º Programa)	1º semestre 2004
Mugardos	Zona rural	15	Maio-novembro 2004
Ames	Urbanización de adosados	15	2º semestre 2004
Arzua	Zonas rurais e periurbanas	30-60	2º semestre 2004
Mos	Zonas rurais e periurbanas	15	1º semestre 2005
		45	2º semestre 2005
Total		430 vivendas	

XESTIÓN FORESTAL SOSTÍBEL A CERTIFICACIÓN FORESTAL FSC

Xosé Veiras*

A certificación forestal é unha ferramenta de mercado, non governamental, para o fomento do uso sostíbel dos montes e dos bosques. Un dos sistemas de certificación existentes é o do FSC. Non todos os sistemas de certificación forestal son iguais e só o FSC ten o apoio das principais organizacións ecoloxistas. O FSC promove en todo o mundo unha xestión forestal ambientalmente responsábel, socialmente beneficiosa e economicamente viábel. Optando preferentemente por produtos e empresas que acrediten ter o selo de FSC axudamos á conservación e á explotación racional dos bosques.

O FSC (Forest Stewardship Council ou Consello de Administración Forestal) é unha organización non governamental e sen ánimo de lucro. A súa Asemblea Xeral está composta por tres cámaras: económica, social e ambiental. Cada asociación que forma parte do FSC (de propietarios forestais, ecoloxistas, sindicais, de consumidores...) intégrase nunha das cámaras, dependendo do seu ámbito de actividade. Cada cámara ten o mesmo número de votos, para propiciar un equilibrio adecuado dos diversos intereses. Esta organización reproducese a nivel estatal, por exemplo no FSC-España.

A certificación do FSC está baseada en 10 Principios e 56 Criterios xerais de xestión forestal. O FSC acredita ás entidades certificadoras, que son empresas encargadas de avaliar e certificar os montes e as "cadeas de custodia" (a liña de produción forestal, desde a árbore até o produto final). A certificación é un proceso voluntario ao que se someten os propietarios e as empresas forestais que o solicitan. Alén da madeira, tamén outros produtos forestais (papel,...) poden obter a certificación FSC.

Para unha interpretación máis rigorosa dos Principios e Criterios a escala rexional, pódense desenvolver os chamados estándares rexionais. FSC-España está a traballar desde hai anos na elaboración dos Estándares Españóis de Xestión Forestal que, baseándose nas normas internacionais do FSC, establecerán os mínimos esixíbeis para unha

xestión forestal responsábel no contexto ibérico. Porén, aplicando os Principios e Criterios xerais, xa se iniciou a certificación FSC de bosques e plantacións en España.

FSC FRONTE A PEFC

Organizacións ecoloxistas como ADEGA, a Federación Ecoloxista Galega (FEG), Greenpeace, WWF/Adena, Ecoloxistas en Acción... témolo claro. A certificación forestal é un instrumento interesante e o sistema FSC é claramente preferíbel ao PEFC (Pan-European Forest Certification), o outro sistema que se está a implantar no Estado español.

Son seis as críticas principais á certificación PEFC: non é aplicábel mundialmente; non garante o cumprimento duns umbrais mínimos, precisos e de interpretación obxectiva; non reconece o compromiso do propietario individual cos valores ambientais, sociais e culturais que xera o seu monte; non é froito da participación equilibrada nin do consenso dos sectores involucrados na xestión forestal; non garante un proceso de certificación transparente e a etiqueta PEFC non asegura que un produto procede dun bosque certificado.

A Consellería de Medio Ambiente optou por favorecer o PEFC en detrimento do FSC. Os defensores do PEFC alegan que se adapta mellor á realidade do país, pois permite certificar con baixos custos grandes extensións pertencentes a numerosos propietarios. Algo

de razón non lles falta e por iso FSC-España vai traballar na elaboración de estándares aplicábeis a montes de pequenos propietarios e de baixa intensidade de manexo.

Porén, non debemos esquecer que no monte galego tamén hai latifundio, os montes propiedade de comunidades

A Asemblea Xeral do FSC está composta por tres cámaras: económica, social e ambiental, cada unha co mesmo número de votos

veciñais, que representan un tercio do total. E son precisamente montes veciñais, conveniados ou consorciados, os que a Consellería de Medio Ambiente decidiu certificar polo sistema PEFC, mentres en Andalucía a Junta solicitaba a certificación FSC de 17.600 hectáreas de sobreirais.

CRÍTICAS AO FSC

Malia ser o sistema preferido, tampouco o FSC se libra de críticas ecoloxistas. Estase a cuestionar a certificación en España de máis de 80.000 hectáreas de eucaliptais do Grupo ENCE pola entidade certificadora SGS/Qualifor, probabelmente propiciado pola inexistencia de estándares españois, de próxima aprobación. O World Rainforest Movement (WRM) fixo público en decembro de 2003 un informe crítico, titulado "Certificando o incertifi-

PRINCIPIOS DE XESTIÓN FORESTAL DO FSC

1- Observación das leis e dos principios do FSC.

2- A posesión e uso a longo prazo sobre os terreos e os recursos forestais deberán estar claramente definidos, documentados e legalmente establecidos.

3- Respecto aos dereitos dos pobos indíxenas.

4- A xestión forestal deberá manter ou elevar o benestar social e económico a longo prazo dos traballadores e das comunidades locais.

5- A xestión forestal deberá promover o uso eficiente dos múltiples usos e servizos do monte para asegurar a viabilidade económica e unha ampla gama de beneficios sociais e ambientais.

6- A xestión forestal deberá conservar a diversidade biolóxica e os seus valores asociados, os recursos hídricos, os solos, os ecosistemas fráxeis e únicos e as paisaxes.

7- Deberase aplicar un plano de xestión forestal.

8- Deberanse avaliar as condicións do bosque, o rendemento dos produtos forestais, a cadea de custodia e a propia xestión, cos seus impactos sociais e ambientais.

9- Mantemento dos montes con alto valor de conservación.

10- As plantacións deberán ser planificadas e xestionadas de acordo cos Principios e Criterios do 1 ao 9 e cos Criterios do Principio 10. As plantacións deberán complementar a xestión dos bosques naturais, reducir a presión sobre eles e promover a súa restauración e conservación.

cábel", sobre a certificación FSC de plantacións, con estudos de caso en Tailandia e no Brasil. En setembro de 2004, FSC Internacional decidiu avaliar a súa experiencia na certificación de plantacións e iniciar o proceso "Revisión das plantacións". WRM valorou positivamente esta decisión e que o proceso estea aberto a organizacións como a súa.

A acción dos gobernos segue a ser primordial. A certificación forestal é só un instrumento máis para avanzar cara

a unha explotación forestal sostibel. Favorecer os produtos coa etiqueta FSC é unha das cousas que podemos facer como consumidores e consumidoras a favor dos bosques, como tentar optar por madeiras do país de especies autóctonas, reducir o consumo de papel ou usar papel reciclado.

*Xosé Veiras é membro da Xunta Directiva do Grupo Galego de Apoio ao FSC. Para saberes máis, visita a web de FSC-España, en www.fsc-spain.org

O FSC EN GALIZA

Após varias reunións, en decembro de 2004 constituíuse en Pontevedra o Grupo de Apoio Galego para a Certificación Forestal FSC, que será unha comisión de traballo de FSC-España, a primeira de ámbito autonómico. A iniciativa da creación do grupo partiu da Organización Galega de Comunidades de Montes, sen cuxo empeño non tería sido posíbel. A primeira Xunta Directiva do Grupo, da que forma parte ADEGA, está presidida por Alberto Rojo, profesor da Escola Politécnica Superior de Lugo. Entre as funcións do Grupo figuran a divulgación da certificación FSC e o achegamento da perspectiva galega ao desenvolvemento dos estándares FSC.

Integran o Grupo de Apoio Galego para a Certificación Forestal FSC un importante grupo de entidades vincu-

ladadas ao monte que representan diversos intereses. A Dirección Xeral de Montes da Consellería de Medio Ambiente só participou na primeira reunión preparatoria e non estivo representada na constitución do Grupo, malia ter sido convocada.

Os únicos montes galegos certificados até agora son plantacións de eucaliptos de Norfor (Grupo ENCE), o que certamente non parece un bo comezo. Canto a certificacións de "cadeas de custodia" (liñas de produción), até setembro de 2004 había 4, das empresas Cointer SL, Maderas del Noroeste SA e Maderas Iglesias SA. Non é frecuente, mais é posíbel achar produtos FSC en Galiza. Preguntarmos por eles axudaría a que os comercios se interesasen máis pola súa distribución.

POLA CADUCIDADE DAS CONCESIÓNS FRANQUISTAS

UNHA SENTENZA ANULA A RENOVACIÓN DE CONCESIÓNS Á FENOSA NO ULLA

Dende 1997 foron moitas as actividades de denuncia dos proxectos de UNIÓN-FENOSA no Ulla e de reivindicación do patrimonio natural e dos usos sociais do río: charlas e reunións con veciños e alcaldes da zona, roteiros, exposicións, baixadas en balsa, presentación de centos de alegacións, etc, até unha manifestación masivamente apoiada por toda a comarca da Ulloa e o I Campeonato Galego de Kaiak extremo.

Ao mesmo tempo, unha persoa afectada por estes encoros presentaba no Xulgado de Pontevedra un recurso contra a Resolución de Augas de Galicia pola que se lle outorgaba a UNIÓN-FENOSA, a través da modificación dunha concesión do ano 1962 para o aproveitamento integral do río Ulla, unha concesión para a construción de sete novos encoros na cunca alta do Ulla.

Nos argumentos do recurso, -levado polo letrado da Coruña Javier Sarandeses-, insístiase nas razóns de impacto ambiental, pero tamén no trato de favor de Augas de Galiza cara UNIÓN-FENOSA, ao prescindir do trámite preceptivo de información pública de competencia de proxectos.

O pasado 6 de maio de 2005, o tribunal do Contencioso-Administrativo de Pontevedra, recoñecendo probados algúns dos argumentos do recurso, anulou a devandita Resolución de Augas de Galicia.

Dacordo con este fallo, UNIÓN-FENOSA carecería de autorización para iniciar as obras dos encoros afectados, e así o celebramos dende ADEGA e dende a Plataforma pola Defensa do Alto Ulla. Para nós, aínda non sendo firme a sentenza (cabe interpoñer recurso), UNIÓN-FENOSA non pode iniciar as obras de novos encoros nen tampouco continuar coas obras que xa téñen iniciado nos saltos de Touro e Brandariz. Solicitamos da Consellería de Meio Ambien-

I campeonato galego de kaiak extremo. Tivo lugar en febreiro de 2005, organizado por ADEGa e a Plataforma do Alto Ulla coa colaboración da Federación Galega de Canoaxe e as empresas galegas de turismo activo.

A manifestación de Palas, en agosto de 2004, foi masivamente apoiada por toda a comarca da Ulloa.

te e de Augas de Galicia que acepte, dende xa, o fallo desta sentenza non presentando recurso contra dela e máis que se adopten medidas cautelares ordenando a paralización de ditas obras; pois sería intolerabel que poideran continuar unhas obras que logo o Tribunal Superior de Galiza veña a sentenciar ilegais.

HISTORIA NADA NO FRANQUISMO

Nos finais dos 50 e principio dos 60, superadas as primeiras dificultades nacidas da sublevación militar do 1936 e da coxuntura internacional da II Guerra Mundial, tiña lugar no Estado Español un incipiente despegue económico que, moi evidentemente, necesitaba a seguranza dun continuado suministro enerxético. Con previsións de demanda enerxética sobrevaloradas, nunha situación de ben escasas liberdades políticas e cunha concepción dos ríos como simples cauces de auga camiño do mar, sen consideración algunha polos problemas sociais e ambientais derivados dos encoros, nada tén de extrano que as empresas eléctricas se fixeran con concesións para o aproveitamento integral das principais cuncas hidrográficas do país.

Así naceron os encoros do Sil e do Miño, con amenazas aínda pendentes como as do encoro do Sela no baixo Miño; así foi a historia do río Navia, cos seus tres encoros da zona asturiana e a ameaza permanente do Gran Suarna sobre a vila e a comarca de Navia de

Xa no ano 1962 "D. Manuel" dirixía o entón Ministerio de Información, que nesas alturas informaba naqueles NODO dos andares de "Su Excelencia El Jefe del Estado" inaugurando obras e pantanos por toda a xeografía. En abril e maio de 2005, en plena precampaña apareceron decenas de novas solicitudes de saltos eléctricos, especialmente no río Ulla. Augas de Galicia está a tramitalos con toda celeridade.

Suarna. Deste tempo veñen as agora renovadas ameazas sobre o río Lérez, onde están expropiados povos e propiedades dende os anos 70 para o encoro de Serrapio, en Cerdedo (Pontevedra), e deste tempo é tamén a concesión para o aproveitamento integral do río Ulla.

CONCESIÓN DE 1962

Os sesenta son anos, en Galiza, de apurada axenda para os reporteiros da desaparecida revista cinematográfica NODO que moi dificilmente dan seguido os andares de "Su Excelencia El Jefe del Estado" inaugurando obras e pantanos por toda a xeografía da "España húmeda". O entón Ministerio da Información, -que xa en 1962 dirixía con nunca ben recoñecida dilixencia D. Manuel-, non estaba disposto a deixar desaparecer estes moi prestixiados postos de traba-

llo. Non era esta, dende logo, tarefa doada: en todas partes aparecían grupos "tozudos, ignorantes e manipulados" de homes e mulleres que se negaban a cambiar casas, terras, porcos e vacas polo oficio de descansados navegantes neses novos mares que, para eles e de forma altruista, estaban a construír as empresas eléctricas.

Mais, non andaban estes reporteiros faltos de medios: á súa disposición estiveron sempre o Boletín Oficial do Estado publicando Decretos á medida, os tricorrios da Benemérita para amedrentar aos máis tímidos e os Tribunales de Orden Público para amansar aos máis tozudos. De 1962 é precisamente a concesión, a favor da empresa "Hidroeléctrica de Moncabril, S.A., para o aproveitamento hidroeléctrico integral do río Ulla mediante a construción de oito saltos e trece presas

BENEFICIOS PARA TODOS SEN IMPACTOS PARA NINGUÉN

Fronte ao encoro de Frádegas, de enormes impactos para todos e sen outro beneficio que non sexa o negocio de UNIÓN-FENOSA e da italiana ENEL, está probado que caben moitas outras propostas (algunhas xa en marcha) de desenvolvemento con base na posta en valor dos recursos naturais e do patrimonio histórico e cultural da comarca, con absoluto respecto, ademais, polo patrimonio natural e o ambiente:

-Sinalización e promoción de rutas polas torrentes de Mácara e Ramil, que conecten os elementos singulares do patrimonio.

-Recuperación do balneario de Frádegas.

-Recuperación dos muiños e caneiros existentes.

-Promoción da agricultura e gandeiría de calidade, deseñando produtos con denominación de orixen vinculada á comarca.

-Difusión, dentro da promoción do Camiño de Santiago, dos valores naturais e do patrimonio da Ulloa.

-Organización de actividades deportivas e de ocio vinculadas ao río respetuosas co medio natural.

dende as cabeceiras do Ulla (ríos Ulla, Tambre, Deza, Arnegó) ata Padrón.

En Marzo de 1968 os reporteiros do NODO, acompañados por "Su Excelencia el Jefe del Estado, inaguran o primeiro destes aproveitamentos, -o encoro de Portodemouros-, construído por FENOSA cunha altura de 93 m, unha lonxitude de coronación de 469 m e cunha capacidade de 297 Hm3 que superaba en moito, -máis do dobre-, o que tiña autorizado (140 Hm3) na concesión do 1962. Dos outros sete encoros, FENOSA só chegou a presentar a principios dos 70 o proxecto correspondente ao encoro de Pereiro, en Boqueixón, -cunha altura duns 70 m-, e tamén o de Padrón, cunha capacidade de concesión de 39 Hm3 e unha altura duns 40 m (máis de 12 pisos de altura); mais tais proxectos non chegaron a realizarse, entre outras cousas, porque a tal altura o conde de FENOSA, que tiña xa vivido a experiencia de CASTRELOS, non debía de estar moi seguro de poder contar con todas as forzas e tricornios que tal empresa necesitaba.

1999: SOLICITUDE DE MODIFICACIÓN

Querendo facer valer esta concesión do 1962 para o aproveitamento integral do río Ulla, UNIÓN-FENOSA pretendía no 1999 a construción de doce novos saltos na conca do Ulla. Da calidade dos estudos de impacto ambiental sometidos a información pública é mostra o feito de que nada decían dos espazos propostos para a Rede Natura que resultaban afectados nen tampouco da afectación ao castelo de Pambre.

A declaración ambiental non tivo máis remedio que reducir estes 12 saltos a sete, por afectar un deles a un ben de interese cultural, -o castelo de Pambre-

e outros dous a espazos naturais protexidos da Rede Natura. Os impactos destes sete encoros admitidos pola declaración de impacto ambiental nada teñen, porén, de desprezables. No contexto de Galiza, nada hai hoxe que poda xustificar a necesidade desta e das demais presas previstas para a cunca do Ulla. Nada pode haber que xustifique deixar sen auga uns tan espectaculares e ecoloxicamente valiosos treitos de río.

GALIZA NON NECESITA MÁIS ENERXÍA

Hoxendía, con máis de 40 grandes presas, centos de minicentrales e con todos os seus montes entregados ás empresas eléctricas para o aproveitamento eólico, Galiza exporta xa máis da terceira parte da enerxía que xenera.

Galiza ten xa pagado impactos dabondo:

-na forma de irrecuperábeis perdas ambientais e económicas, cos mellores vales dos nosos ríos asulagados e povos enteiros desprazados.

-na forma de choiva ácida.

-cos nosos montes entregados ás empresas eléctricas para a explotación eólica, sen reparo polos espazos protexidos da Rede Natura, etc.

-e agora, destruindo o que queda de mellor conservado dos nosos ríos e dos nosos montes para negocio exclusivo das empresas eléctricas.

E sen que, a cambio, recibamos compensación algunha:

-Temos a peor calidade de servizo do Estado: moitas explotacións agrarias aínda hoxe dependen dun motor auxiliar

-Pagamos, -a pesar dos menores costes do transporte-, o mesmo prezo pola electricidade que en Madrid ou Barcelona.

-Os enormes beneficios das eléctricas non se reinvidican na creación de postos de traballo en Galiza: Ourense está entre as provincias máis deprimidas do Estado.

-Os impostos fiscais das eléctricas tamén os pagan fóra de Galiza.

Nada pode haber hoxe de utilidade pública nestas presas e encoros. No caso destes encoros do Ulla non hai outra utilidade que os intereses de UNIÓN-FENOSA. Fenosa vendeu a súa filial "Energías Especiales", no 2003 á italiana ENEL, en 168 millóns de Euros, co compromiso doutros 10 millóns de Euros máis se, antes do 2007, FENOSA pón en explotación 300 Mws máis de potencia instalada.

Nun río coinciden sempre moitos usos sociais, e ningunha razón pode haber para que non prevalezan por riba do negocio privado das empresas eléctricas.

*Daniel Vispo é Secretario Xeral de ADEGA

AGRADECEMENTOS

ADEGA e a Plataforma pola Defensa do Alto Ulla recoñecen e agradecen o valor do compañeiro Anxel de Ramil por este recurso e por terse mantido nel por riba das moitas presións de UNIÓN-FENOSA e de Augas de Galicia. Agradecemos tamén o traballo e adicación do letrado Javier Sarandeses.

Compre lembrar o apoio dos alcaldes de todos os concellos afectados (Touro, Santiso, Golada, Antas de Ulla e Palas) que no 1999 presentaron alegacións aínda que logo desistiran de presentar recurso contra da Resolución de Augas de Galicia; aos centos de afectados que presentaron no seu día alegacións; a todos e a todas os que teñen participado nas actividades de reivindicación e posta en valor do río; ás casas de turismo rural e empresarios da comarca; ao Concello de Palas que denegou no seu día a licenza municipal para as obras de acceso para a construción da presa de Frádegas; e, en fin, a todas e a todos os que teñen colaborado na defensa do Ulla.
MOITAS GRACIAS.

INICIATIVA LEGISLATIVA POLA DEFENSA DOS RÍOS

CAMPAÑA ILP RÍOS

Xan Carlos Fernández*

Se alguén que non coñecese Galiza e lle dixesemos que é un País que ten mil ríos, esa mesma persoa preguntárase cantos lugares haberá entorno a eses ríos, cantas pontes atravesarán eses ríos e cantas persoas dependerán directa ou indirectamente deses ríos. A campaña da Iniciativa Legislativa Popular (ILP) pretende chegar a todos eses recunchos e persoas.

Martín Merceles

Desfeita ambiental no río Ulla a altura de Brandariz por mor da construción dunha minicentral

O intrincado da xeografía galega e a peculiar distribución e asentamento territorial da poboación é un dos factores que debemos ter en conta á hora de tratar de establecer unha campaña que poida chegar minimamente a todos os recunchos. Un factor determinante no deseño da extensión da recollida de sinaturas ao que non é doado facerlle fronte, cando o obxectivo é tecer unha rede de difusión que xere debate tamén a nivel da rúa.

O punto de arranque establecérono 19 organizacións, con estrutura interna propia e, polo tanto, moi diferentes entre si, que se dispuxeron a tecer unha malla de distribución propia da Iniciativa. Nalgúns casos a rede de distribución funcionou moi axiña correctamente e o material puido chegar con celeridade a cubrir todo o País, namentres que houbo organizacións que tiveron máis dificultades para distribuír o material da campaña.

No que levamos andado de campaña xa vale para tirar algunhas conclusións e experiencias da rodaxe da Iniciativa:

Atopou receptividade inmediata nos medios de comunicación nos primeiros momentos, quizás por mor da "crise da auga" que se viviu neste inverno que acabamos de deixar.

A poboación xa estaba sensibilizada coa problemática da afectación dos ríos aínda que o problema dos encoros e minicentrales non fose visualizado por todos coma o máis grave que temos.

Existen distintos graos de sensibilización en función dos grupos de idade e do nivel cultural. Así, a xente maior que coñeceu os ríos no seu estado natural senten por eles unha psicoafectividade que lembran con agarimo cando lles serviron de sustento en épocas difíciles e tamén como lugares para o lecer dos que disfrutaron na súa infancia.

A xente moza, na súa meirande parte, non lembra os ríos sen encoros e por tanto teñen outro grao de implicación na campaña porque senten como algo que lle furtaron aínda que non todos son quen de sinalar aos responsábeis.

Nas explicacións ofrecidas a pé de rúa sempre xurde un inevitábel debate sobre a enerxía. Dalgunha maneira todo o mundo termina por querer saber por qué non son precisos máis encoros e tamén qué razóns levan a que se sigan a construír máis aproveitamentos hidroeléctricos.

Pero como a campaña non só tiña coma destinatarios á poboación galega, senón tamén aos nosos dirixentes públicos, é interesante recoller as reaccións dalgúns deles co fin de dar unha visión completa do debate xerado. Os gobernantes relacionados coas competencias en temas de ríos (ambientais, industriais, infraestruturas...) víronse forzados a ter que mudar o tradicional discurso de que os encoros son necesarios porque é necesaria a enerxía. A campaña tamén obrigou a que tivesen que saír a debater publicamente o problema da

contaminación dos ríos e a falta de depuración das augas residuais nos núcleos urbanos.

Os efectos da campaña non son cuantificábeis a tan curto tempo, tres meses, senón que se terán que medir co cronómetro máis adiado. É moi salientábel a implicación que está tendo xente particular a pé de rúa que no futuro se poderán incorporar ao movemento ecoloxista, persoas que, até o de agora, non tiveran contacto directo con organizacións ecoloxistas pero a través da Iniciativa están adquirindo unha práctica organizativa de campañas en defensa do ambiente que redundará en proveito para facer unha sociedade máis autoorganizada, máis responsábel e máis crítica.

*Xan Carlos Fernández é traballador da campaña ILP Ríos

RECORD DE ASINATURAS EN MES E MEDIO DE CAMPAÑA

A 22 de maio, a ILP para a protección, a conservación e a mellora dos ríos galegos sobrepasaba xa os 23.000 asinantes. Este apoio deixa patente que a xente está sensibilizada co problema. A cidadanía expresa a súa preocupación polo estado actual dos ríos e di que non quere ser responsábel dos atentados ecolóxicos que cometen os poderes públicos ao fomentar a proliferación de encoros e minicentrales. Pola contra, a sociedade toma como propio o obxectivo de garantir o bon estado dos nosos ríos.

Tras o adiamento electoral, o prazo de recollida de sinaturas continuará até o mes de xuño. Por tanto, se aínda non tiveches ocasión de asinar, ou se queres axudar na campaña, non desaproveites esta oportunidade.

Contacto:
ilprios@adegagaliza.org
www.ilprios.org

RECONDUCCIÓN A ACTITUDE POLÍTICA ANTE OS ECOSISTEMAS ACUÁTICOS

Xa tiven a oportunidade de manifestar, neste mesmo medio, que en Galiza, a ampla diversidade de hábitats acuáticos, caracterizados por comunidades singulares, posibilita a existencia dun grande número de organismos de indubidábel interese, e así, numerosas especies de vertebrados, vencelladas ás augas continentais galegas e que están en clara regresión, gozan actualmente de protección legal. Pero, con todo, o descoñecemento existente sobre moitos grupos faunísticos de invertebrados e a representación case anecdótica destes organismos na lexislación de protección internacional, subministran unha visión moi parcial da diversidade biolóxica no ámbito da nosa Comunidade.

Temos constancia, segundo as referencias publicadas na bibliografía científica, de que nas augas galegas viven unhas 1300 especies repartidas entre 150 grupos de macroinvertebrados con nivel taxinómico de familia ou superior. Pero a pesar do intenso labor investigador que se ven realizando no ámbito da Hidrobioloxía, e sen perigo de seren esaxerados, podemos afirmar que esta cifra tan só supón o 30% das especies animais que constitúen o poboamento total dos nosos cursos fluviais. A información dispoñíbel indícanos que en Galiza existe non só unha grande biodiversidade, se non tamén unha grande porcentaxe de endemismos, o que outorga á nosa fauna doceacuícola un valor de conservación excepcional.

A vexetación, aínda que menos diversificada, reflite as mesmas características especiais, Galiza conta con unha representación tamén moi diversa e con especies exclusivas do noroeste peninsular, algunhas de grande vulnerabilidade.

Non só os casos de contaminación espallados por case todas as concas hidrográficas galegas poñen en perigo a conservación futura deste prezado patrimonio. De feito, a modificación física do hábitat como consecuencia dos aproveitamentos hidroeléctricos, de inadecuados dragados e canalizacións, ou a destrución das brañas e mananciais por obras de distinta natureza, e a construción de aberrantes paseos ou praias fluviais é xa tan frecuente nos nosos ríos, que pode ser considerada a principal causa de alteración das nosas comunidades bióticas doceacuícolas.

Ate hai pouco tempo esta situación semellaba pasar inadvertida e aínda consentida polo común da sociedade. Non sei o por qué da perda deste interese cultural polas nosas augas continentais, nin cando foi acontecendo ese cambio na mentalidade social de Galiza, tendo en conta que no noso folclore a auga é o elemento símbolo por excelencia e amósanse cheas de carga simbólica as augas das fontes, dos ríos e lagoas. Este desleixamento quizais sexa debido á aparente superabundancia local do recurso porque xa se sabe que o marabilloso, se é frecuente, deixa de chamar a nosa atención. Con todo a situación seica está a mudar e a poboación volta ao rego da sensibilidade do seu.

Daquela, a Iniciativa Lexislativa Popular en defensa dos ríos galegos é unha moi boa oportunidade para reconducir a actitude política ante os nosos ecosistemas acuáticos máis singulares, e permitirá que en diante se adopte unha concepción moderna da administración do patrimonio natural que contemple a auga doce como o medio onde se desenvolven comunidades biolóxicas particulares e non como recurso explotábel desvencellado da biota que acubilla.

*Fernando Cobo Gradín é profesor do Dpto. de Bioloxía Animal da Facultade de Bioloxía e Director da Estación de Hidrobioloxía da USC "Encoro do Con".

Iniciativa Lexislativa Popular

POLA DEFENSA DOS NOSOS RÍOS

PROMOVEN:

ADEGA • ADEGO • Arrepión • ARDR • BNG • Bure Negro • CBT
 Pontvedra • CIG • Clube Deportivo Miño Talagosa • COGADER • Colectivo
 do Arca Sevil • Colectivo Río Barces • Colectivo Río Navia • Colectivo do Ulla
 Colectivo do Tago • Colectivo dos Villosos e San Xusto • Concel. Galego
 de Vachos • Coord. pro. Natureza Ourense • Coord. do Ulla • EDA
 Ecoloxistas en Acción • Fed. Galega pola Defensa da Cultura Mariñeira e
 Fluvial • FEG • Galiza Nova • Quivrol • Plataforma pola Defensa do río
 Verdugo • Plataforma pola defensa da Ría de Arousa • Plataforma pola
 defensa da Ría de Vigo • Sindicato Labrego Galego • Turmanga

Non sei o por qué da perda deste interese cultural polas nosas augas continentais, nin cando foi acontecendo ese cambio na mentalidade social de Galiza

OS RÍOS SON RESPONSABILIDADE DE TOD@S NÓS

Burla Negra naceu na peor catástrofe ambiental que ten sufrido o noso país. A conciencia ecolóxica forma parte da súa xénese e tamén da súa liña de traballo, que non é outra que impulsar na nosa comunidade unha cultura libre, democrática e participativa. O respecto ao medio ambiente, parécenos, é un dos principios fundamentais, senón sagrados, que toda cultura merecente de tal nome debe asumir, hoxe como hai dez mil anos. Non sendo así, só nos restaría a destrución e a degradación de aquilo que máis íntimamente nos conforma: o lugar no que vivimos.

Poucas persoas soportarían vivir rodeadas de lixo e refugallo, en casas ateigadas de cableado eléctrico ou con paredes atravesadas por metros de cañerías, sen espazos próximos onde respirar e disfrutar do aire libre... non obstante, o que non acetamos na vida privada, aceptámolo na vida pública, na xestión da nosa comunidade e dos nosos recursos, co falaz argumento de que as necesidades económicas son sempre criterio superior e incuestionable que se debe impor a toda outra consideración, como neste caso é o medio ambiente.

Se hai algo que forma parte da nosa cultura, algo que poucos galegos e galegas poñerían en cuestión, é a beleza e riqueza do noso medio natural. Este lugar chamado Galiza ou Galicia, así se mire, é o lugar no que existimos como comunidade e no que desenvolvemos a nosa máis ou menos curiosa maneira de ser ou de estar. E cando violamos a súa integridade, os seus equilibrios naturais, ou cando en nome de discutíbles intereses superiores, sacrificamos importantes parcelas do seu patrimonio natural, estamos a degradar gravemente a nosa maneira de vivir.

Os ríos galegos, hai que dicilo alto e claro, están a morrer. Lonxe de ser unha declaración alarmista e esaxerada, é unha medida exacta da realidade que é necesario asumir canto antes, se sinceramente queremos deter este disparate. Calquera que bote un ollo ao mapa de encoros de Galiza pode constatar que as nosas vías fluviais están sometidas a unha sobreexplotación brutal dende as cabeceiras ata as desembocaduras. Calquera que coñeza de perto algún dos nosos ríos dende hai máis de vinte anos, sabe que o seu trazado, a súa fisionomía, vólvese cada vez máis irrecoñecible e degradada. Importantes "parcelas" da nosa memoria cultural como pobo, gravada na paisaxe e no territorio durante miles de anos, están a desaparecer de maneira vertixinosa, e todo iso en nome de política e intervencións, que lonxe de protexer o tan mentado "ben común", só procuran a satisfacción daquilo ao que realmente obedecen: os intereses privados duns poucos mercaderes.

Podemos ser máis ou menos tolerantes respecto diso que se chama progreso. Pero o que está claro é que no caso dos ríos, hai tempo que se sobrepasou o límite do tolerable, incluso para aqueles que teñen menos reparos en sacrificar o noso patrimonio natural. Dos que non teñen reparo algún, mellor nin falar. A nosa comunidade necesita urxentemente de planificación, honestidade e racionalidade na xestión dos nosos recursos. Iso só pode asentar no desenvolvemento dunha cultura libre, democrática e participativa. ... por iso, como un paso máis neste sentido, que Burla Negra apoia a Iniciativa Lexislativa Popular para a Defensa dos Ríos Galegos.

Burla Negra

Importantes "parcelas" da nosa memoria cultural como pobo están a desaparecer de maneira vertixinosa

OS VERDUGOS DO RÍO VERDUGO

Fernando Malvar

No lugar de Liñares coñecen o lugar como a Freixa. Aquele lugar tiña uns accesos difíciles e abandonados. As visitas eran só de amantes da natureza e ao sumo algún pescador. A pesares do seu valor natural, paisaxístico ou de ocio, a presenza de persoas era case que nula. Nos últimos anos, a presión hidroeléctrica fixo reaccionar á poboación local, que se mobilizou para dar a coñecer os importantes valores naturais e paisaxísticos. Mais os proxectos seguen adiante: ás tres centrais en funcionamento súmanse oito novas xa aprobadas e dúas en trámite.

Foi no ano 1995 cando comprobamos con estupor como os rumores facíanse realidade e saía á exposición pública o proxecto para un aproveitamento hidroeléctrico. Por aqueles anos aínda non había parques eólicos por alí nen se sabía nada de hidroeléctricas. Aqueles eran territorios esquecidos. Só emigración, lume e abandono.

ESTUDOS DE IMPACTO AMBIENTAL: PAPEL MOLLADO

Para o colectivo que se formou para a defensa do río Verdugo, foi unha grande alegría comprobar como o propio proxecto de impacto que presentaba a empresa Hidrofreixa S.L. consideraba desaconsellábel a construción do aproveitamento polo seu impacto ambiental. Os servizos de medio ambiente da Xunta, en base ao mencionado estudo de impacto, emitiron un informe negativo. Este estudo de impacto fora elaborado pola Universidade de Santiago de Compostela.

Nosa tranquilidade rematou cando a empresa volveu a presentar outro estudo, feito por unha consultora privada, agora cunha valoración positiva dos impactos. ADEGA presentou alegacións, o concello tamén, e mantivéronse reunións cos veciños e veciñas. Estes organizáronse e mantiveron sempre súa oposición á central. Por outra banda, a través do colectivo ecoloxista promoveuse unha serie de iniciativas para a posta en valor da zona para o disfrute da cidadanía: formalizouse un roteiro, editáronse trípticos informativos e promoveuse o coñecemento do lugar, sobre todo en Pontevedra e Vigo.

O éxito destas iniciativas foi rotundo. Cada ano ían máis excursionistas e o Concello da Lama responsabilizouse do mantemento dos percorridos sinalados. A propia Xunta instalou un grande sinal na estrada para guiar os visitantes ao lugar. Acadáramos os obxectivos de posta en valor, xa que "A Freixa" é un enclave máis coñecido, valorado e disfrutado pola cidadanía.

No aspecto de tramites legais a empresa tivo o camiño aberto e doado. A Xunta non contestou as alegacións nen as demandas veciñais. A central foi outorgada e a principios do ano 2004 comenzaron as obras. O sinal anunciador da estrada foi retirado: non compre darlle publicidade a unha desfeita.

A COORDENADORA EN DEFENSA DO RÍO VERDUGO

A coordinadora en defensa do río Verdugo ven de promover un roteiro pola zona para denunciar as obras e para alertar de que esta é a primeira dun total de oito centrais concedidas e dúas máis en trámites(ver mapa). Seguimos a

A ferverza da Freixa, en Liñares (A Lama) é unha das máis altas e salvaxes de Galicia. É a protagonista dun dos sendeiros divulgados pola Dirección Xeral de Turismo da Xunta, o que pon de relevo o seu papel na atracción de turismo. A central hidroeléctrica do Xesta, en construción, afecta directamente a esta ferverza. Non xerará riqueza na zona, mais limitará as posibilidades de desenvolvemento sustentábel.

Río	Denominación	Titular	Caudal (m³/s)	Salto Bruto (m)	Potencia (KVA)	Producción (GWh/ano)
Aproveitamentos hidroeléctricos en funcionamento (F)						
Verdugo	C.H.Freira I	Hidrofreixa, S.L.	2,50	80,00	1.500	6,00
Verdugo	C.H. de Ponte Inferno	Unión Fenosa Generación S.A.	7,14	60,11	3.818	18,80
Verdugo	C.H.Freira II	Hidrofreixa S.L.	8,11	151,10	9.950	32,83
Aproveitamentos hidroeléctricos outorgados que aínda non están en explotación (O)						
Xesta	A.H. del río Xiesta	Desarrollo Energ. A Larna S.R.L.	2,25	185,70	4.250	13,46
Verdugo	C.H.DE Ramallal	Minicentrales del Verdugo	3,00	133,00	4.033	11,37
Verdugo	C.H. Boca do Inferno	Segel S.L.	7,50	33,50	3.735	11,26
Parada	Minicen. do Parada Medio	Tracidi S.L.	3,20	97,05	3.000	5,49
Parada	Salto de Laxe	Técnicos Asociados Gallegos S.L.	1,70	207,00	3.458	7,15
Parada	Salto de Bico do Foxo	Técnicos Asociados Gallegos S.L.	4,00	59,00	2.250	4,57
Xesta	Salto de Eiras II	Hidroeléctrica del Eiras S.L.	13,80	38,50	4.416	9,90
Xesta	Salto de Corope	Hidroeléctrica del Eiras S.L.	9,00	140,00	11.375	30,30
Aproveitamentos hidroeléctricos en trámite (T)						
Xesta	C.H. de Gaxete					
Verdugo	Calvete-Verdugo					

Aproveitamento hidroeléctricos na bacía do Verdugo-Oitavén.

traballar para tentar parar as centrais que aínda non estan en construción. Algunhas delas están en lugares emblemáticos polos seus valores paisaxísticos e naturais como a de Abelaido ou central de Ramallal.

A coordinadora mobilizouse a tope. Estivemos presentes en moitos foros, lugares e medios denunciando as dúas novas solicitudes. Apañáronse 4.500 sinaturas en apoio ás alegacións.

A nivel local o consenso é absoluto e todas as organizacións e institucións mostran o seu desacordo con estas iniciativas, aínda que os concellos non pasan dunha oposición nominal a unha máis combativa. Neste senso estamos pendentes de reunións cos alcaldes de Pontecaldelas, Cotobade e A Lama para buscar un compromiso máis forte coa defensa dos recursos naturais duns territorios dos que son os seus máximos representantes.

Seguiremos con iniciativas tanto de concienciación e difusión da problemática como de presión sobre a administración. Sentímonos apoiados polo gran número de coordinadoras similares que hai no país e esperamos que entre todos paremos as ambicións do lucro privado e que a administración sexa a de todos e non só a defensora dos intereses dos empresarios da electricidade.

Actualmente a coordinadora en defensa do Verdugo acadou acordos con tres comunidades de montes veciñais, unha asociación de veciños e unha comunidade de regantes, conseguindo aumentar a súa base social e os seus recursos económicos, sendo así posíbel un seguimento máis cualificado dos aspectos xurídicos.

Nestes momentos, o noso traballo vai dirixido a poñer todas as trabas posíbeis a infraestruturas de tendidos eléctricos que están a proliferar pola zona. Tamén estamos a facer traballo de concienciación e educación, centrado na poboación local. Así celebrouse un acto público tipo mesa redonda (o PP non acudiu), roteiros por zonas afectadas, murais, ou reparto de trípticos informativos. Tamén temos ultimado un video denunciador da falcatrada que lle queren facer ao río.

Alén de todo o anterior, temos as nosas esperanzas na iniciativa xurdida hai uns meses para promover unha ILP (Iniciativa Lexislativa Popular) que pretende a protección integral das bacías hidrográficas de Galiza. A nosa coordinadora de seguro participará activamente nesta iniciativa.

A ferverza de Entrecruces no concello de Carballo puidose salvar grazas a presión que se fixo dende a "Plataforma en Defensa da Férveda de Entrecruces" que aglutinaba a varias organizacións.

Roteiro da Coordinadora en Fefensa do río Verdugo en xuño de 2004.

ECOLOXÍA NO COTIÁN A FORRO ENERXÉTICO

Ramsés Pérez*

Nos fogares, lugares de estudo, traballo ou lecer, en calquera espazo que habitamos, empregamos enerxía sen reparar nela a maior parte das veces –ate que nos falta– sendo o seu uso pouco eficiente. Demandar unha produción eficiente, conter o gasto excesivo e un consumo responsable serán algunhas cuestións a tratar neste artigo.

Que a nosa responsabilidade como cidadáns e cidadás non sexa a mesma que a que poden ter as diferentes administracións ou as grandes empresas e industrias, non nos exime de responsabilidade como habitantes do planeta azul. O 14% das emisións de CO₂ no continente europeo corresponde aos fogares, porcentaxe que se está a incrementar, téndose duplicado nos últimos 20 anos. Se a esta engadimos a enerxía consumida no transporte –en boa medida individual–, atinximos as dúas terceiras partes do consumo enerxético.

Aliás, a maior parte da enerxía consumimola as sociedades ricas do hemisferio Norte, e as clases adiñeiradas do chamado Terceiro Mundo. Por exemplo, a Unión Europea consome o 15% da enerxía mundial para o 6% da poboación. Porén, a factura dos problemas ambientais derivados (produción, transporte e consumo) pagámola todos os habitantes do planeta. Seguindo o actual modelo, a finais do século XXI terase duplicado o consumo enerxético, e polo tanto os problemas derivados. Vemos pois que estamos lonxe de camiñar cara o tan aclamado desenvolvemento sustentábel.

ENERXÍA E ECOLOXÍA

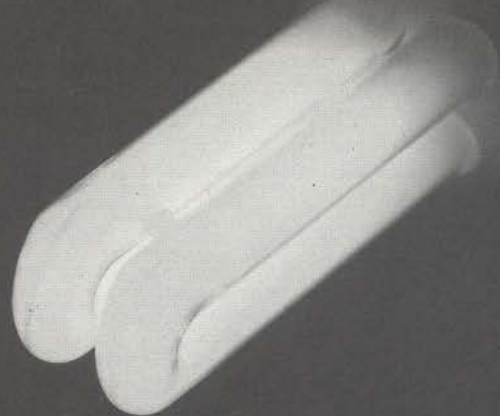
Facemos uso da enerxía ao longo de todo o día nas nosas vidas, aínda que habitualmente non reparamos nela. Dende o momento no que sona o despertador e acendemos a luz, nos duchamos, preparamos o almorzo ou nos deprimos ao traballo... e mentres consumimos obxectos para os que foi preciso empregar grandes cantidades de enerxía... ate chegar á casa e descansamos vendo a tele ou escoitando música... a enerxía está sempre presente.

Se ocupándonos de cuestións ambientais como o aforro de auga ou a aplicación dos tres erres aos residuos

conseguimos unha cadea importante de beneficios ambientais, a procura da eficiencia enerxética ten tamén consecuencias globais. O sector da enerxía é o responsable principal do cambio climático, uns dos problemas ambientais máis acuciantes do noso planeta. O uso da enerxía ten tanto consecuencias globais como locais relacionadas coa destrución de ecosistemas, as minas a ceo aberto, a contaminación do solo e das augas, os encoros... Mesmo enerxías chamadas alternativas, como certos parques eólicos en Galiza, causan importantes (e as veces irreparábeis) impactos ambientais.

As centrais térmicas de As Pontes – unha das máis poluidoras de Europa – e Meirama provocan contaminación por choiva ácida... Galiza "país dos mil ríos" vai camiño de se converter no país dos mil encoros. E a enerxía eólica "alternativa" está a destruír ecosistemas e paisaxes, convertida nun negocio mais. Galiza é o país con máis accidentes de petroleiros nas súas costas, e neste mesmo elo da cadea enerxética súmase en terra o impacto das liñas eléctricas. Nesta viaxe pola enerxía e os seus usos chegaríamos finalmente ao cambio climático e ás últimas guerras "polo petróleo" vividas en oriente próximo, dous dos aspectos máis dramáticos, sen esquecer que os residuos radioactivos seguen sen contar cunha solución satisfactoria.

Un novo modelo enerxético debe incidir na contención da demanda enerxética, no fomento de enerxías renovábeis e na descentralización da produción e o consumo. A contención da demanda debe enfrontarse tamén no que respecta á vida cotiá, en sectores como os fogares, o turismo, o comercio e o transporte, que cada vez achegan unha maior porcentaxe do consumo total. Dende o cotián, a responsabilidade de actuar é tanto individual como social.

ECOLOXÍA COTIÁ E ENERXÍA

A eficiencia enerxética fainos máis autónomos e ofrécenos maior calidade de vida. Podemos aforrar enerxía no fogar, palabra que fai referencia ao fogo (enerxía), no lugar de traballo, cando consumimos auga ou xestionamos os residuos. O coñecemento non é garante de prácticas ambientalmente correctas pero si un primeiro paso para o cambio de rumbo. Presentamos pois algunhas pautas, ferramentas e oportunidades que poden axudar á redución do noso consumo enerxético no fogar.

CALEFACCIÓN E AUGA QUENTE:

- A calefacción supón case a metade do consumo enerxético do fogar. Cada grado que aumentas supón un aumento do 7%.

- Apaga os radioadores nas habitacións que non uses.

- Unha temperatura recomendábel é a de 18-20 grados polo día, baixando a 14-17 pola noite. Algúns modelos consideran os 15 grados como a posición económica.

- O mellor sistema de calefacción na casa é un bó illamento, dobre cristal, persianas sen fendas, etc.

- Pechar persianas evita perdas de calor pola noite.

- Pechar as billas ao hora de ducharse, afeitarse e lavar a boca aforra auga e enerxía.

- Un sistema de acumulación de auga quente é máis eficiente que o de produción instantánea.

ELECTRODOMÉSTICOS:

- Os aparellos etiquetados coa clase A aforran enerxía e cartos.

- Merca aparellos axeitados ás túas necesidades: se che abonda cun frigorí-

fico de 100 litros non merques un de 300 litros.

- Non introduzas alimentos quentes no conxelador. Para desconxelar, pasa os alimentos do conxelador ao frigorífico: gañarás frío nesa zona.

- Non deixes a porta aberta.

- A lavadora en carga completa aforra enerxía e auga. Se ten programa de media carga mellor.

- Lavar en auga fría gasta un 80-85% menos enerxía que en auga quente. Para secar, non esquezas que o sol é gratis e ecolóxico.

- Co lavavaixelas pasa outro tanto: mellor en carga completa e a temperatura baixa.

- O aparello de música, o televisor, o computador, etc, apagados co mando pero co piloto vermello aceso seguen a consumir enerxía (o chamado consumo fantasma). Procura apagalos no interruptor.

- Se tes varios aparellos deste tipo xuntos, podes conectalos todos a ladróns de conexión múltiple con interruptor. Así, cando apagues o interruptor agadarás todos os aparellos. Este aforro estimouse nuns 40 euros anuais.

- Ao cociñar, procura que o fondo de potas e tixolas sexa superior ás zonas de cocción para aproveitar mellor o calor. A potas á presión aforran enerxía e tempo. As potas tapadas durante a cocción consumen menos.

ILUMINACIÓN:

- A mellor iluminación é a natural.

- Nas habitacións que non uses non teñas luces acesas.

- As lampadas de baixo consumo aforran enerxía e diñeiro. Unha lámpada de 20W aforra 14,6 nun ano. A ao longo da súa vida aforra 68 e evita a emisión de case media toneladas de CO₂.

+ información:

- Guía práctica de la energía, consumo eficiente y responsable. IDAE, Madrid, 2003.

- Contaminación atmosférica en Galicia. R. Varela. Ed. Baía, A Coruña, 2004.

- Archipelago; consumir el mundo: hacia un uso responsable de la energía. Nº 61/2004. Xullo. Barcelona.

- www.adega.info

- www.inega.es

- www.eve.es

A ETIQUETA DE EFICIENCIA ENERXÉTICA

A etiqueta de eficiencia enerxética é útil á hora de elixir un electrodoméstico. Consta de sete barras horizontais equivalentes a niveis de eficiencia, cada unha cunha cor e letra. A cor verde e a letra A corresponden ás equipas máis eficientes e a cor vermella e a letra G ás equipas menos eficientes. Mercar un electrodoméstico de clase A pode saír máis caro no momento da compra, pero ademais dos beneficios ambientais, ao longo da súa vida compensaranos economicamente. O custo adicional afórrase aos 3-5 para os frigoríficos, e aos 6-8 anos para as lavadoras.

A ecoetiqueta ou etiqueta ecolóxica é voluntaria para o fabricante, e reférese a un menor impacto no ciclo de vida do produto. Non se debe confundir coa etiqueta de eficiencia enerxética, aínda que pode aparecer integrada nesta.

CIFRAS QUENTES

- Un país "desenvolvido" pode ter un consumo trece veces superior ao dun país "subdesenvolvido".

- O 60% do petróleo importado no Estado español destínase ao sector transporte.

- O consumo medio das familias supón un 30% do total, correspondendo un 15% á vivenda e outro 15% ao uso do carro.

- O gasto en cada un destes conceptos é duns 650-700 por familia ao ano.

- O transporte produce o 28% do CO₂, e os fogares o 14%.

- Cada vivenda xera unhas 5 tn anuais de CO₂ (coche, calefacción, electrodomésticos, etc).

- Existen medidas de coste cero ou baixo que permiten aforrar entre o 10 e o 40% da enerxía consumida.

Román Pérez

Román Pérez

Apagar os equipos electrónicos desconectándoos totalmente e evitar o gasto suntuoso no nadal so algunhas das medidas que podemos tomar.

MATÍAS, BARQUEIRO DE

Anxo Moure

Contan antigas e fermosas lendas das montañas, que aqueles que aman a terra, ben sexa os ríos, bosques, mares..., ata o máis diminuto musgo e liquen, os que en vida aman a natureza, nunca morren. Cando teñen que partir deste mundo convértense en barqueiros dos neboeiros encargándose un e outro día de protexer aqueles lugares que un día tanto quixeron, e de convencernos a todos para que non lles fagamos máis dano. Esta é a historia dun daqueles barqueiros dos neboeiros, chamábanlle Matías.

Na fraga de Don Simón cada quen empregaba de diferentes xeitos o seu uso da razón. Uns artesanalmente construían peneiras con forma de corazón –para peneirar docemente ese estrano sentimento que chaman amor, co fin de libralo dos grauciños de egoísmo que sempre o acompañan–, outros sachaban afanosamente inmensos cultivos de nabizas para pedir perdón– coas que cociñaban os afamados caldos de desculpas–, e algúns outros habitualmente labraban madeiras de mazaira coas que facer chaves dos bosques que se asemellan a unha canción (porque certamente existen bosques igualiños ás músicas que conforman cantos e cantigas de amor e mesmo de desamor).

Paula, habitante das fragas de Don Simón, cría firmemente nos sonhos. Realmente Paula moraba nas ponlas dese bosque imaxinario que só medra nos corazóns das xentes diferentes, nas árbores da tenrura, Paula era unha sabia contadora de historias. Nos últimos anos a soñadora andaba día e noite tecendo unha impensábel tarefa para os científicos de hoxe en día, traducir o sonho dos ríos que cruzaban a fraga.

Para iso, Paula deitábase ao carón deles nas noites de verán (no inverno as xiadas e a humidade non a deixaban) por saber que soñaban os ríos no seu continuo camiñar falando entre os cachóns e as penedas

de auga. As xentes, a xeito de burla branca, dóce e garimosa, preguntaban á mociña que soñara, "a ver Paula ¿que soñou hoxe o río?", e ela contestaba "dixome que houbo profundas conversas entre troitas e barbos sobre o sentido do espazo e o tempo", "faloume das disputas dun salgueiro con bidueras e cerdeiras", "contoume dos amores dun caracol e unha babosa".

Un día contoulles o sonho do río a xeito de historia antiga, díxolles que nos cumios da Serra do Faro, por enriba da súa fraga, habitaban as nubes e neboas de Dona Andrea e que aló moraba Matías, o barqueiro dos neboeiros, que era o encargado de traer a chuva gobernando un deses barcos con forma de batuxo, barca tradicional fluvial, cravando a percha de amieiro na falda da montaña e deixando caer pinguiñas cando se precisaba por ver de regar os cultivos de nabizas para pedir perdón, as madeiras para construír peneiras con forma de corazón e as mazairas das que facían chaves dos bosques da canción.

Un verán quecido, tras varios meses de longa seca, nunha das noites de profundo luar, Paula, deitada nas beiras do río foi capaz de sentir un desvariado pesadelo que gobernaba aquel cauce fluvial, o sonho do río era terríbel, todos os bosques e fragas que cruzaba ardían sen piedade desfacéndose en cinzas que mesmo

NEBOEIROS

ocultábano cuberto por un manto escuro. A mociña da fraga de Don Simón presentiu que algo terríbel acontecería e así foi.

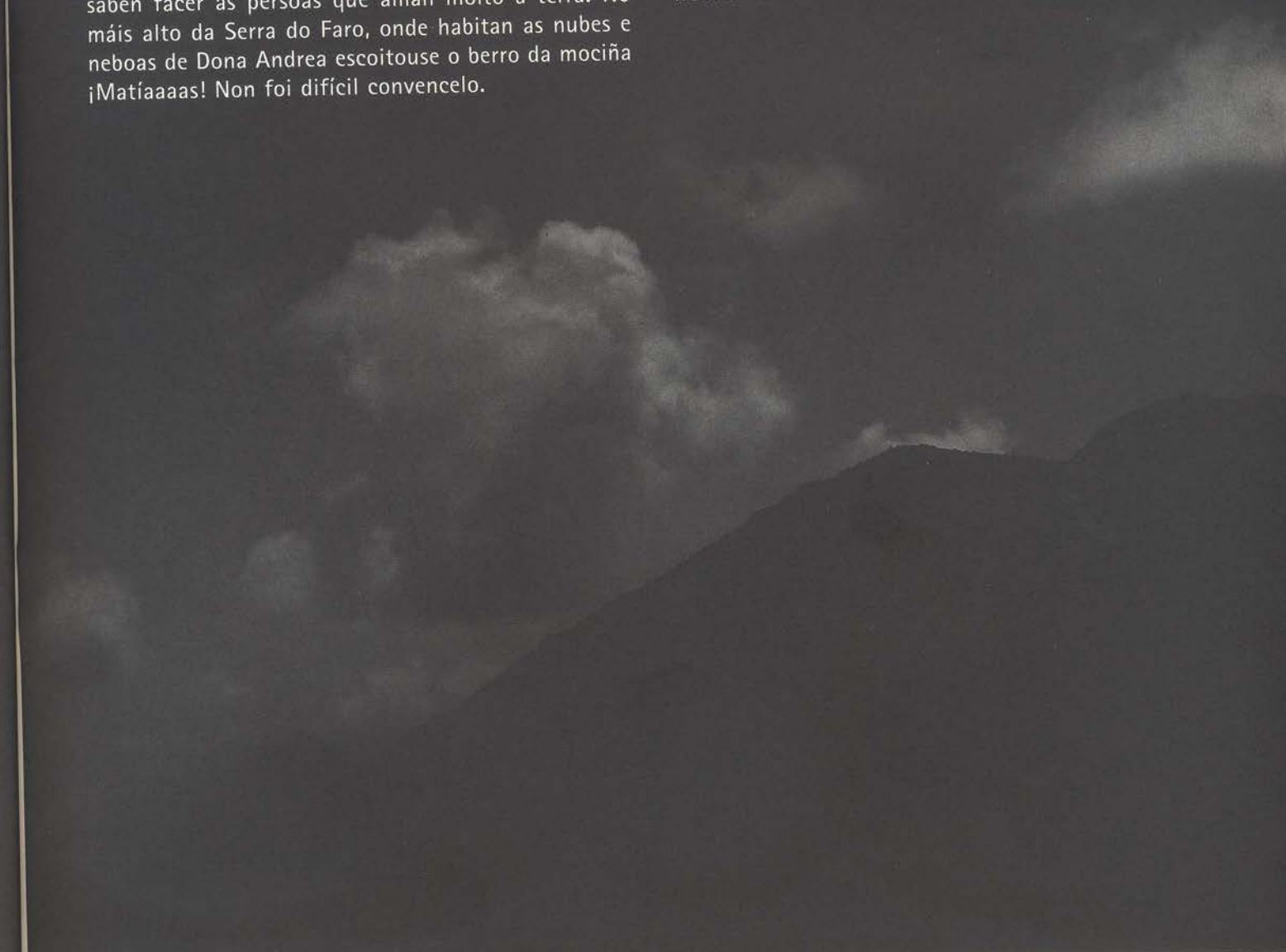
No mencer unha longa fieira de habitantes das outras fragas camiñaba ao carón do río exiliados do lume, ían na percura de refuxio, fuxían dos terribéis incendios forestais que asolaban todos aqueles máxicos lugares, agora endiañados pola destrutiva fera de fogo. O sentimento facía que soberan da proximidade deses lumes na mesma fraga de Don Simón. Unha tarde de abafante calor brotou a primeira pinguela de fogo que axiña espallouse arrodeando todo o bosque onde os habitantes tiñan que tomar a decisión de fuxir.

Paula dixo non. Lembrándose do que un día soñara o río, escomenzou a correr na percura do barqueiro dos neboeiros. Saltou dous ríos, cruzou tres pontes, tropezou cun penedo, brincou un balado, esbarou no bulleiro, atravesou un val, trepou enriba de dúas árbores, escalou a montaña e chegou ao cumio onde berrou como ninguén escoitara nunca berrar, como só saben facer as persoas que aman moito a terra. No máis alto da Serra do Faro, onde habitan as nubes e neboas de Dona Andrea escoitouse o berro da mociña ¡Matíaaaaa! Non foi difícil convencelo.

Foi ese o tempo no que dende o cumio escomenzaron a esbarar uns barquiños con forma de nubes e neboas comandados por Matías, o barqueiro dos neboeiros, que unha vez chegado enriba da fraga de Don Simón abríronse en humidade que, non sen duro e aberto combate climatolóxico, derrotou ao lume que ameazaba á fraga. Matías despois de ser recibido con vítores verdes e arcos da vella, despediuse e partiu cara outros bosques e fragas rotos polo lume, tiñan que parar aquela terríbel praga que derramaba as nosas mellores árbores e con elas toda a vida que gardaban os bosques.

Mentras, na fraga de Don Simón, continuaron a cultivar nabizas para pedir perdón, construír peneiras con formas de corazón e chaves dos bosques da canción. Paula seguiu traducindo o soño do río á lingua dos poetas.

Hoxe moitos meniños galegos divértense entre eles mirando para as nubes e neboas que habitan no alto das montañas por ver quen descubre primeiro aquela que ten forma de batuxo e a Matías, o barqueiro dos neboeiros.

LORENZO VARELA: AS DORES NUNCA CURADAS DO EXILIO (I)

Emilio xosé Insua

Poucas figuras como a de Lorenzo Varela (1916–1978), autor a quen se lle dedica hoxe o Día das Letras, encarnan de maneira tan viva e trágica o drama existencial da intelectualidade galega e española que perdeu a guerra do 36 contra o fascismo e andou despois, durante longas décadas, polos camiños do transterro a lamber sen consolo tal ferida.

Promotor de revistas, crítico de arte, xornalista e activista cultural, Varela escribiu en castelán e, menos, en galego, unha obra fundamentalmente poética na que, como tentaremos pór aquí de manifesto, non faltaron ecos e visións das paisaxes nativas e olladas amantes sobre a natureza e sobre algúns dos seus elementos.

Este fillo de emigrantes procedentes das terras luguesas de Fufín-Monterroso naceu en 1916, en plena travesía transoceánica nalgún camarote de terceira clase do buque "La Navarre", pouco antes da súa arribada a Cuba. Desde a illa caribeña regresaría con curta idade a Monterroso, para axiña emigrar novamente a Buenos Aires, en 1923. Nesta cidade pasaría a súa infancia adulta e puberdade.

En 1931, na compañía da súa nai, Lorenzo Varela instálase en Lugo e ingresa no Instituto da cidade para facer o bacharelato. Alumno do galeguista e destacado membro do "Seminario de Estudos Galegos" Ramón Martínez López, ingresa nas "Mocidades Galeguistas" en 1933 e desenvolve unha fonda amizade cos seus correligionarios Ramón Piñeiro e Ánxel Fole. No entanto, as súas simpatías manifestas polo comunismo trotskista, postas en evidencia no decurso de diversos conflitos escolares que teñen lugar na cidade das murallas durante o período constituínte da Segunda República, axiña o colocan no deber de abandonar a súa obediencia ao grupo galeguista.

A finais de 1934, co bacharelato rematado e as dereitas instaladas no goberno, Lorenzo Varela marcha de Lugo a Madrid e comeza a carreira de Filosofía e Letras. Cos seus dezoito anos recén cumpridos vive, en paralelo a unha rápida decepción cara aos estudos académicos, un entusiasmo desbordado cara ás tertulias artísticas e intelectuais do Madrid desa época (a do "Pombo", liderada por Gómez de la Serna; a da "Granja del Henar", á que acode Manuel Azaña...) e experimenta unha crecente actitude solidaria coas esquerdas obreiras, duramente reprimidas polo goberno radical-cedista.

Na revista P.A.N. (xaneiro a xullo de 1935), dirixida por Otero Espasandín e promovida polos Dieste (Rafael e Eduardo), Lorenzo Varela inaugura a súa traxectoria como escritor elaborando unha recensión do poemario *Cantiga nova que se chama riveira*, de Cunqueiro. Anuncia nela, ademais, un futuro libro hoxe perdido e talvez nin sequera finalizado: o *Diario de un fauno*.

A pesar da súa curta idade, convértese nun activo e destacado elemento no panorama cultural que caracteriza os derradeiros meses da Segunda República española. Coñece e mantén trato cordial con boa parte dos membros da chamada "Generación del 27" (Lorca, Alberti, Bergamín, Cernuda...) e cos da "Generación del 36" (Altolaguirre, Emilio Prados, Serrano Plaja, Miguel Hernández, Sánchez Barbudo...). Ademais, publica os seus primeiros artigos xornalísticos no diario madrileño *El Sol* e participa nas "Misiones Pedagógicas" por terras de Huesca.

Ao estourar a guerra, milita no PCE, combate como miliciano na defensa de Madrid, intégrase no famoso "Quinto Regimiento" e axuda a redixir publicacións como *Milicia Popular*, *El Mono Azul*, *Ahora* e *Hora de España*. Ademais, traballa intensamente para a "Alianza de Intelectuales Antifascistas para la Defensa de la Cultura" dando mítins e conferencias, visitando hospitais, repartindo revistas e folletos entre os soldados, co-asinando un relatorio para o "Segundo Congreso Internacional de Intelectuales Antifascistas" (Valencia, xullo de 1937) e participando con tres textos no volume colectivo *Poetas en la España Leal* (1937).

No transcurso do conflito armado aínda tería ocasión de participar en

batallas decisivas como a de Guadalajara (contra os tropas enviadas por Mussolini) e a de Brunete. Xa en 1938, durante a cruenta batalla do Ebro combate no seo da "Brigada Dombrowsky" e, con tan só vintedous anos, resulta nomeado "Comisario" da súa división. Após o derrubamento das liñas republicanas, loita desesperadamente en Sabadell e cruza a fronteira pirenaica a comezos de febreiro de 1939. Detido pola xendarmería francesa, é recluído no campo de concentración da praia de Saint Cyprien, en penosas condicións.

Tras improbos esforzos e duras xestións, en maio de 1939 Lorenzo Varela consegue por fin embarcar no buque "Sinaia" rumbo a Veracruz, porto mexicano no que desembarca a mediados de xuño. Atendido por Octavio Paz e na compañía da familia Sánchez Barbudo, Varela bota aproximadamente dous anos en México. Ademais de colaborar na revista *Taller*, pon a andar a denominada *Romance*. Revista popular hispanoamericana (1940). A súa expulsión da redacción desta publicación, en setem-

bro de 1940, causada en última instancia polas manobras do tamén escritor exiliado José Domenchina, precipitará o abandono do país azteca, non sen antes editar nel o seu primeiro volume como escritor: *Elegías españolas* (1940).

En decembro de 1941, tras unha breve escala en Cuba, Lorenzo Varela arriba a Buenos Aires. Alí é recibido por un selecto grupo de exiliados galegos (Rafael Dieste, Arturo Cuadrado, Luís Seoane...), que fai tertulia no "Café Tortoni", e alí se reencontra, tras case unha década de afastamento físico, co seu pai José Ramón Varela García.

No exilio bonaerense, o noso autor actúa como promotor ou co-director de revistas como *De mar a mar* (1942-1943) e *Correo Literario* (1943-1945). Colabora, así mesmo, en cabezallos de prensa como *Noticias de España* e *El Pueblo Español* e mantén activa a súa militancia comunista. En decembro de 1942 edita o poemario *Torres de amor* (Editorial Nova, Colección Pomba), con limiar de Dieste e ilustracións de Seoane e precisamente para un álbum deste artista, María Pita e tres retratos medievais, escribe en 1944 os seus *Catro poemas pra catro grabados*, que supoñen a súa estrea como creador na lingua que desde o berce usara como instrumento de expresión coloquial.

Mais ao drama, estarrecedor de seu, do exilio, Varela vai ir acrescentando a partir de mediados dos anos corenta reiteradas e sucesivas decepcións e golpes vitais que minan a súa resistencia e enteireza anímicas. Abáteo a morte da nai, Perpetua Vázquez, nun á forza afastado Monterroso, en 1944. Consúmeo a decepción pola actitude dos "aliados" perante a ditadura de Franco após o remate seica triunfante para a democracia da 2ª Guerra Mundial, en 1945. Decepciónao a chegada do filofranquista Perón ao poder na Arxentina, en 1946. Desmoralizano as constantes dificultades e estreiteces económicas que debe padecer, das que vai saíndo como pode con traballos intelectuais variados: crítico e historiador de arte (con monografías sobre Picasso, Seoane, Dalí, Murillo...), columnista de prensa en *La Razón*, conferencista, locutor radiofónico no programa *Hora Once* de Radio Excelsior, tradutor de portugués, inglés e francés para editoras como Losada, Nova e Poseidón, colaborador de revistas literarias e artísticas como *Cabalgata* (1946-1948) e *Sur*...

A existencia de Lorenzo entra neste período nunha voráxine de traballo precario, alcol en exceso, reaccións e comportamentos violentos, encarnizadas discusións políticas, profundos deterioros en determinadas relacións amicais e amorosas, falta xeral de esperanza e ilusión, etc. Trasládase a Montevideo unha tempada e non o deixan entrar nos EE.UU., onde tiña unha oferta de traballo nunha Universidade, por mor da súa militancia política. É agora cando cobra todo o seu sentido a expresión con que titulou a súa obra sobre Lorenzo Varela un dos seus rigorosos biógrafos, Fernando Salgado: *Crónica dunha vida atormentada*.

Varios feitos, con todo, permítenlle a Lorenzo Varela unha mínima recomposición vital. O primeiro, a edición de *Lonxe*, o seu segundo e derradeiro volume en galego, que aparece en xuño de 1954 da man da Editorial Bodega al Mar e con gravuras de Luis

Seoane. O segundo, o seu matrimonio con Marika Gerstein, marchante de arte e profesora de inglés, en 1960. O terceiro, a crecente valorización en medios intelectuais arxentinos do seu traballo como historiador e crítico de arte.

O evoluir de dúas ditaduras decidirá o seu regreso á Península, en maio de 1976: en España acaba de morrer Franco e na Arxentina vén de subir ao poder o xenocida Videla. Madrid é o primeiro destino do noso autor, mais a hospitalidade de Isaac Díaz Pardo pon ao seu dispor tamén casa en O Castro de Sada. Con todo, Varela é recibido, en liñas xerais e salvo as pertinentes excepcións, con frialdade e descoñecemento, engadindo desta maneira un exilio e unha tribulación máis á súa atormentada vida, que cesa en Madrid o 25 de novembro de 1978, cando contaba sesenta e dous anos de idade. Enterrado no cemiterio da Almudena, os seus restos foron trasladados a Fufin-Monterroso en 1981, onde descansan definitivamente.

o-dezaseis

• Casa de Xantar •

Rúa de San Pedro, 16
15703 Compostela

Teléfonos
981 564 880
981 577 633

o-dezaseis

• Casa de Xantar •

Murguía, Revista Galega de Historia, publicación editada pola Asociación Galega de Historiadores, ven de cumprir o seu primeiro aniversario.

Durante un ano Murguía saíu cada catro meses grazas a centos de persoas e institucións que fixeron posíbel este feito como subscritores/as e lectoras/es...

O vindeiro número, que estará nas librarías na segunda quincena de setembro, será un monográfico arredor da historia da música en Galiza.

Colabora coa recuperación da memoria histórica do noso país.

Subscríbete!

Nome Apelidos

Enderezo

Localidade CP Teléfono

Solicita: Subscripción ☐ Máis Información ☐

Enviar á Asociación Galega de Historiadores/as: Apartado de Correos 755 15.703 Compostela (6Z)
ou secretaria@revistamurguia.com ■ Teléfono 687.59.46.18

www.revistamurguia.com

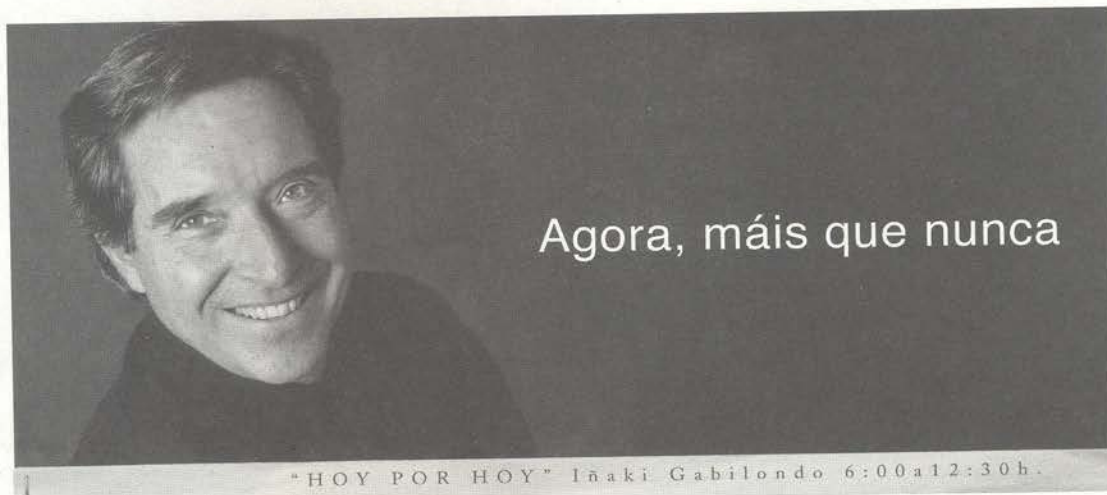

Por só 23 € /ano

un número cada 4 meses na túa casa!

4

Polo que pasou, polo que pasa,
polo que poida pasar. O mellor, poñer

a Iñaki Gabilondo. A radio cambia.

Pero Hoy por hoy segue onde sempre.

Agora máis que nunca. Cadea SER.

A boa radio.

www.cadenaser.es

CADENA
SER

A CREDIBILIDADE do N°1

REALIZADO POR ADEGA, O PROGRAMA DE RADIO "CERNA" EMÍTESE EN 20 EMISORAS GALEGAS

MEDIO AMBIENTE GALEGO EN

A Asociación ecoloxista editora desta revista, ADEGA, completa desde o pasado xaneiro a súa función informativa e educativa coa creación dun programa radiofónico de medio ambiente e ecoloxía de Galiza, denominado tamén "Cerna". O espazo emítese por todo o país a través das frecuencias moduladas de 20 emisoras locais e municipais das catro provincias galegas que colaboran desinteresadamente con ADEGA, cedendo parte da súa grella de programación a Radio Cerna.

O programa radiofónico Cerna pretende facilitar o achegamento da sociedade galega aos contidos informativos de tipo medioambiental, divulgar de forma masiva os valores ecolóxicos de respecto e convivencia co medio natural así como potenciar o compromiso dos galegos e galegas coa natureza.

Á diferenza dos medios de comunicación convencionais nos que predominan os argumentos oficiais das institucións e a interpretación parcial dos acontecementos, "Radio Cerna" quere ser unha alternativa mediática e converterse no foro de discusión de tódolos sectores implicados na análise da situación ecolóxica e medioambiental galega, ben sexan os grupos sociais, os axentes económicos, as formacións políticas e, incluso, as voces académicas. "Cerna" conta coa colaboración de expertos ou especialistas do mundo das ciencias que interpretan desde unha perspectiva profesional os temas da actualidade informativa. O programa elabórase con criterios xornalísticos e ofrece reportaxes en profundidade dos feitos que supoñen unha agresión para o noso medio ambiente ou un avance no desenvolvemento de políticas sustentábeis.

Alén da tarefa informativa, "Radio Cerna" propónse outros dous retos. Por un lado, ser un referente educativo a través de seccións didácticas sobre o medio como son "A terminoloxía natural", "Os consellos medioambientais para a vida cotiá" ou "As curiosidades da natureza". Por outro lado, pretende afondar nas características da identidade galega, na cultura popular ou tradicional de Galiza coa emisión de apartados relacionados directamente con estas temáticas como son "O patrimonio cultural", "A toponimia galega", ou "Música e literatura de Galiza", todos eles espazos dirixidos por colaboradores habituais do programa.

Aínda que polo de agora é moi cedo para establecer un índice de audiencia

fiábel, a receptividade por parte das entidades locais emisoras está a ser moi boa, polo que se pode prever a longo prazo a súa continuidade no espazo radiofónico galego. Porén, a continuidade do programa "Cerna" nas ondas hertzianas, non depende tan só da receptividade da audiencia, senón da posibilidade do seu autofinanzamento a través dos ingresos por publicidade que este perciba. Sempre co único propósito de que a información medioambiental de calidade siga chegando aos nosos fogares, calquera axuda na busca de potenciais anunciantes en "Radio Cerna" será ben recibida.

O programa é coordinado e realizado por:
Belén Rodríguez

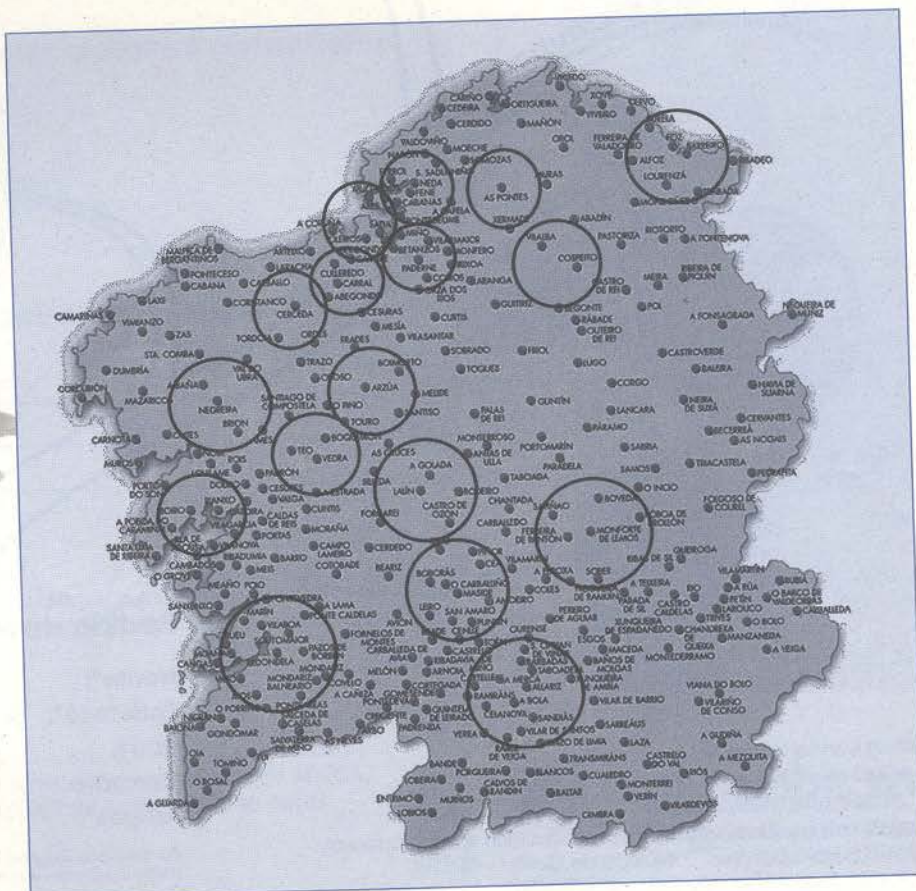
Máis información: radiocerna@adegagaliza.org
• www.adegagaliza.org • tel. 982 240299

"RADIO CERNA"

EMISORAS LOCAIS QUE CONTAN CON RÁDIO CERNA			
Localidade	Frec.	Día	Hora
A CORUÑA			
Arzúa	107.4	Mércores	11.30
Carral	102.2	Xoves	20.00
Touro	91.8	Xoves	13.00
Sada			
Boqueixón	107.2	Venres	13.00
Ordes			
Betanzos			
Fene	107.7	Venres	12.00
As Pontes (R. Eume)	107.5	Martes	11.00
Boiro (R. Principal)	107.2	Xoves	11.00
Oleiros	101.5	Xoves	20.00
Cerceda (*)	107.5	Luns	16.05
Negreira	107.0	Sábado	11.00
OURENSE			
Allariz	107.2	Martes	12.00
		Luns	21.00
O Carballiño (R. Arenteiro)	107.4	Venres	18.00
LUGO			
Foz	107.4	Xoves	18.00
Monforte (*) (R. Principal)	97.0	Domingo	12.00
Vilalba (*) (R. Principal)	87.7	Domingo	12.00
PONTEVEDRA			
Lalín	106.8	Mércores	16.00
Redondela (R. Principal)	94.9	Xoves	17.00
		Venres	23.30

*Nestes casos a emisión é do só media hora.

1 Río de cousas

Regalos para ti e para a xente que te rodea

Visita a nosa tenda web
www.adega.info

Descontos
para
socias/os

Río das letras

Contaminación atmosférica
en Galiza
Ramón Varela

18€

9€

25 anos de Medio Ambiente
e Ecoloxismo na Galiza

4€

Adega Cadernos:
9. Pesca sustentábel
10. Medio ambiente litoral
11. Auga e sustentabilidade

3€

Revista Cerna
10€ suscripción anual

Mandil

Río da roupa

GAUZA NUCLEAR?
NON, GRACIAS!

ADEGA

Camisetas

Puchos

80€

Composteiro
Para que xestiones
o teu lixo orgánico
e fagas o teu abono

Pedido de Materiais

Nome*:

Enderezo*:

Tfno*:

Correo-e:

Artigos*:

Por favor, non esquezas indicar, no caso da roupa,
a talla e o número de prendas solicitadas

Os campos marcados con * son obrigatorios
Indica tamén se es socia/o

www.adega.info

Podes realizar o teu pedido cubrindo o formulario e enviándoo a:
Asociación para a Defensa Ecolóxica de Galiza - ADEGA
Praza Camilo Díaz Valiño, 15 - 2ªA
15704 - Santiago de Compostela

SÚMATE Á DEFENSA ECOLÓXICA DE GALIZA

ADEGA,

a Asociación para a Defensa Ecolóxica de Galiza,
pretende a conservación
e rexeneración do medio
e o desenvolvemento sustentábel.

Para conseguilo denuncia os ataques a que se ve sometido,
aconsella sobre as actuacións máis adecuadas,
ensina como é Galiza, a súa natureza e a súa xente,
amosa que outra vida máis respectuosa co ambiente pode ser vivida

Ficha de inscrición
(os teus datos ou da persoa a quen lla regales)

Nome e apelidos.....
NIF..... Data de nacemento.....
Enderezo.....CP.....
Teléfono..... Localidade.....
Provincia..... Profesión.....
correo electrónico

Modalidade de Inscrición (inclúe subscrición gratuíta á revista Cerna)

- ☐ Normal 42 €/ano
☐ Xuvenil e parada/o 21 €/ano
☐ Superior 72 €/ano ou ☐ 18 €/trimestre

Subscrición

- ☐ Revista Cerna trimestral 10 €/ano
☐ ADEGA Cadernos 4€/número (desconto do 50% a socias/os)

Titular.....
Banco ou caixa.....
Sucursal / Localidade.....

Conta número _ _ _ _ / _ _ _ _ / _ _ _ _
Prego que ata novo aviso fagan efectivos á Asociación para a Defensa Ecolóxica de Galicia,
con cargo á miña conta, os recibos que ao meu nome lles presente a devandita asociación

Data..... Asinado.....
Os teus datos serán empregados só para uso administrativo por parte de ADEGA,
quedan ademais sometidos ó disposto na LO 15/1999 de protección de datos
de carácter personal

**Delegacións
locais de ADEGA**

BARBANZA Rúa Marija Mallo, s/n 2º esq. 15940 Pobra do Caramiñal 670097997 (Fins)	A CORUÑA Rúa do Conto, nº 6-8 baixo esq 15002 - A Coruña 881915046
CERCEDA Rúa do Muíño, 1 - 1º 15680 - Ordes 666462424 (Alberte)	LUGO Rúa M. de Cervantes, 47 - entrechán 27003 - Lugo 982240299
OURENSE Rúa Parada Justel, 2 32003 - Ourense 670394887	CARBALLIÑO Avda do Parque, 61 32500 - O Carballiño 988270876 (Bernardo)
SANTIAGO Praza Camilo Díaz Valliño, 15 - 2ªA 15704 - Santiago 981570099	TRASANCOS Apartado 481 15480 - Ferrol 616039268 (Antón)
COSTA DA MORTE San Xusto Recende, 14 15147 - Coristanco 646421019 (Paco)	VIGO Apartado 920 36200 - Vigo 657667497 (Mª Xosé)

**Asociación para a Defensa
Ecolóxica de Galiza**
Praza Camilo Díaz Valliño, 15 2ªA
15704 Santiago de Compostela
telf. fax.: 981 570099
www.adegagaliza.org
adega@adegagaliza.org

AMENEIROS

VÉXOVOS CON LEDICIA,
SENTINELAS DO RÍO,
VERDEGADOS GARDIÁNS.
VEXO AS PONLAS ARPADAS
QUE SE ESPALLAN NA AUGA,
E OS MERLOS RECHOUCHIANTES,
E A PEL DE CASCA TENRA.
VEXO OS VOSOS BRAZOS
QUE PIDEN Ó CEO E DEL RECIBEN
A LUZ QUE FAI VERDORES
E A CHOIVA QUE TRAI VIDA.
SIGO A VOSA DANZA Ó SON DO VENTO,
SIGO AS RAÍCES
QUE COPULAN COA TERRA.
RECORDO NA PRIMAVERA OS SUBIOTES,
RECORDO OS NIÑOS,
RECORDO A MEU AVÓ ZOQUEIRO.

XOSÉ NEIRA VILAS
DENDE GRES (2004)